Kristillisdemokraatit
Kristdemokraterna

Kristillisdemokraattiset

aakkoset

velvollisuus Avioliitto Avoimuus päätökse
versiteetti Byrokratia Demokratia Elinkeino
män suojelu Energia Esteettömyys Eutana
oopan Unioni Geeniteknologia Genomitel
aja-asutusalueet Harmaa talous Huoltos
oltovarmuus Huumausaineet Hyvinvointi
hmisarvo Ihmiskauppa Ilmastonmuutos I
allisuus Itämeri Joukkoliikenne Juhlapyh
ous Julkiset palvelut Järjestäytynyt rikoll
käsittely Kaavoitus Kaivostoiminta Kaks
opistot Kauppojen aukioloajat Kehitys
svaje Kiertotalous Kiinteistövero

A

Adoptio

Adoptiossa on ensisijaisesti kyse lapsen oikeudesta turvallisten vanhempien, äidin ja isän hoivaan, ei aikuisen oikeudesta lapseen. Adoptiota on tarkasteltava lapsen edun näkökulmasta. Lapsella on oikeus kasvaa perheessä, jossa vallitsee rakastava ja ymmärtävä ilmapiiri ja jossa hän voi turvallisten olosuhteiden myötä kehittyä tasapainoiseksi ihmiseksi. Ulkomaisen adoption ohella myös kotimaisen adoption ja avoimen adoption mahdollisuutta on kehitettävä ja tuettava. Avoimessa adoptiossa lapsen oikeus säilyttää yhteys biologisiin vanhempiinsa turvataan tuomioistuimen vahvistamalla yhteydenpitosopimuksella. Avointa adoptiota tulee kehittää lastensuojelun vaihtoehtona huostaanoton ja kodin ulkopuolelle sijoittamisen rinnalla, jotta lastensuojelun asiakkaana olevan lapsen kasvuympäristön pysyvyyttä voidaan vahvistaa etenkin silloin, kun lastensuojelun tarve arvioidaan pitkäaikaiseksi.

Alkoholi

Alkoholipolitiikkaa on edelleen tehtävä sosiaali- ja turvallisuuspolitiikan näkökulmasta, sillä alkoholin liikakäyttö vaurioittaa vakavasti kansanterveyttä ja lisää lastensuojelun tarvetta ja tuottaa sosiaalisia ongelmia. Alkoholin ja muiden päihteiden ongelmakäyttö heikentää sisäistä turvallisuutta sekä niin yksityistä kuin julkista taloutta aiheuttaen vuosittain useiden miljardien eurojen kustannukset kansantaloudellemme, puhumattakaan inhimillisestä kärsimyksestä. Tavoitteena tulee olla alkoholin kokonaiskulutuksen merkittävä aleneminen, etenkin nuoremmissa ikäluokissa. Emme kannata alkoholin saatavuutta helpottavia toimenpiteitä. Tilastojen ja tutkimusten mukaan alkoholin kokonaiskulutusta vähennetään tehokkaimmin rajoittamalla alkoholin saatavuutta sekä korottamalla sen hintaa. Alkoholiveroa nostamalla vähennetään kokonaiskulutusta ja kerätään varoja alkoholihaittojen kustannuksiin. Näin alkoholia kohtuullisesti tai ei lainkaan käyttävien maksutaakka alkoholihaitoista vähenee. Kannustamme terveisiin elämäntapoihin ja päihteettömään yhteisöllisyyteen sekä kohtuullisuuteen alkoholin käytössä. Puolustamme Alkon kansanterveydellisen tehtävän ja aseman säilyttämistä.

Alustatalous, jakamistalous

Alustatalous viittaa liiketoimintamalliin, jossa yritys tarjoaa nettisivuston, mobiilisovelluksen tai vastaavan digitaalisen kohtaamispaikan. Tunnetuimpia alustatalouden toimijoita ovat erilaiset palveluita ja tuotteita välittävät yritykset, kuten Amazon, Airbnb, Wolt, Uber ja Baidu. Toinen yleinen alustatalouteen liittyvä ilmiö ovat erilaiset teknologiset alustat, joiden varaan muut voivat rakentaa tuotteita ja palveluita. Tällaisia ovat esimerkiksi Microsoftin, Applen ja Googlen alustat, joihin varautuen useat itsenäiset kehittäjät perustavat liiketoimintansa.

Digitaalinen alustatalous kasvaa nopeasti. Tällä hetkellä EU-alueella työskentelee 28 miljoonaa henkilöä alustojen kautta. Koronapandemian aikana alustatyö lisääntyi ja alkoi yleistyä osittain ateria- ja elintarviketoimitusten lisääntymisen ansiosta. Siitä on tulossa innovoinnin ja työllisyyden kasvun moottori. Vaikka digitaalisten alustojen kasvu on hyödyttänyt sekä yrityksiä että

kuluttajia, se on johtanut harmaan alueen kehittymiseen monien työntekijöiden ja näiden ammattiaseman osalta. Työntekijöiden oikeuksien ja sosiaalisen suojelun saatavuuden parantaminen johtaisi myös tarjotun työn yleisen laadun ja alustatyöntekijöiden työehtojen parantumiseen. Samoin on tarvetta neuvotella kansainvälisiä kaupan sopimuksia, joilla palvelualustojen turvallinen toiminta mahdollistetaan ja kuluttajansuoja varmistetaan.

Ansiotuloverotus

Työn verotusta tulee laskea, jotta työnteko olisi kannustavampaa. Pienituloisten verotuksen on oltava sellaisella tasolla, että työtä kannattaa ottaa vastaan ja työstä saatavilla tuloilla tulee toimeen. Progressiivinen verotus on hyväksyttävää, mutta progression tulee olla kohtuullinen tulotason noustessa, jotta ihmisiä kannustetaan ahkeruuteen ja itsensä kehittämiseen. Työnteon, kouluttautumisen ja oman osaamisen vahvistamisen tulee olla myös taloudellisesti palkitsevaa.

Asevelvollisuus

Kannatamme miesten yleistä asevelvollisuutta sekä naisten vapaaehtoista asepalvelusta nykyisessä muodossaan. Yleinen asevelvollisuus nostaa maanpuolustustahtoa ja yhteiskunnan kriisinkestävyyttä sekä on myös taloudellinen tapa järjestää puolustus harvaan asutussa ja laajassa maassa. Nuorten ikäluokkien liikunnallisuuteen sekä henkiseen ja fyysiseen toimintakykyyn on kiinnitettävä huomiota jo hyvissä ajoin ennen asepalvelusikää. Maanpuolustusta on kehitettävä kokonaismaanpuolustuksen näkökulmasta koko yhteiskunnan kriisinkestävyyttä vahvistaen. Reserviläisiä ja vapaaehtoiseen maanpuolustukseen sitoutuneita tulee voida hyödyntää myös rauhan aikana nopeasti muuttuvissa turvallisuustilanteissa ja esimerkiksi hybridioperaatioihin vastaamisessa.

Avioliitto

Tahdomme vahvistaa kahden aikuisen ihmisen, naisen ja miehen vapaasti solmiman avioliiton asemaa yhteiskunnan perusyksikkönä ja lasten kasvuympäristönä. Puolustamme kristillisten kirkkojen ja yhteisöjen oikeutta pitäytyä oppinsa ja perinteittensä mukaisessa avioliittokäsityksessä sekä niiden vapautta opettaa, vihkiä ja toimia sen mukaisesti.

Avoimuus päätöksenteossa

Päätöksenteon on oltava mahdollisimman avointa ja ymmärrettävää. Kansalaisten on saatava tietää, miten päätökset valmistellaan kunnallisella, valtakunnallisella ja EU:n tasolla. Lisäksi heillä on oikeus tietää, ketkä osallistuvat valmistelutyöhön sekä mitkä ovat päättäjien sidonnaisuudet.

B

Biodiversiteetti

Luonnon monimuotoisuuden, luontotyyppien, luonnon kauneuden säilyttäminen ja lajien elinympäristöjen turvaaminen on elintärkeä tavoite. Luontokato on saatava pysähtymään globaalisti. Ilman luonnon monimuotoisuutta ei ole esim. kestävää maataloustuotantoa. Kts. myös ”Luonto”.

Byrokratia

Tavoittelemme kustannustehokasta ja toimivaa hallintoa ilman turhaa byrokratiaa. Päätökset on tehtävä mahdollisimman lähellä ihmistä. Asioiden käsittelyä, erilaisia lupakäytäntöjä ja päätöksentekoa on kevennettävä, helpotettava ja nopeutettava. Hallinnon tehtävänä on mahdollistaa ja edistää ihmisten hyvää, aktiivista elämää ja etsiä ratkaisuja. Yrittäjien toimintaa ja mahdollisuuksia ei tule vaikeuttaa turhalla byrokratialla. Tilanteet, joissa viranomaiset valittavat toisten viranomaisten päätöksistä, on voitava minimoida.

D

Demokratia

Demokratiassa valta kuuluu kansalle. Edistämme demokratiaa sekä kansalaisten aktiivisuutta ja vastuullisuutta. Eduskuntavaalijärjestelmää on korjattava toteuttamalla valtakunnallinen tasauspaikkajärjestelmä, jolloin vaalitulos vastaa nykyistä paremmin kansan vaaleissa ilmaisemaa tahtoa. Nykyisin merkittävä osa äänestysikäisistä on käytännössä ilman äänioikeutta, sillä pienten vaalipiirien korkea äänikynnys merkitsee, että heidän äänensä jää huomiotta. Tasauspaikoilla tämä demokratian vääristymä korjattaisiin ja jokainen pienessäkin vaalipiirissä annettu ääni vaikuttaisi vaalitulokseen. Suomessa nykyisin suhteellisessa vaalitavassa käytetty d’Hontin suhteellinen vaalitapa tulee korvata Sainte-Laguën menetelmällä, jossa puolueiden saamien paikkojen osuus noudattaa mahdollisimman tarkasti kansan demokraattisissa vaaleissa ilmaisemaa tahtoa, eli kunkin puolueen osuutta annetuista äänistä. Äänikynnys on myös menetelmässä matalampi. Sainte-Laguën menetelmä on käytössä muun muassa Ruotsissa, Norjassa ja Saksassa. Demokratian toteutumista ei tule heikentää vaalitekniikalla ja tiettyjä puolueita suosivilla laskentatavoilla.

E

Elinkeinopolitiikka

Edistämme vapaaseen markkinatalouteen pohjaavaa elinkeinopolitiikkaa, jolla tuetaan yritysten syntymistä, kasvamista ja kansainvälistymistä vahvistetaan kilpailukykyä ja tähdätään korkeaan työllisyyteen. Yrittäjyydelle on luotava innovatiivinen ja vientiin kannustava toimintaympäristö muun muassa panostamalla väestön koulutustasoon ja osaamiseen sekä tutkimukseen, tuotekehitys- ja innovaatiotoimintaan. Pienten ja keskisuurten yritysten työllistämisen kynnystä on madallettava ja byrokratiataakkaa kevennettävä. Julkisen sektorin on luotava yritysten kasvulle ja terveelle kilpailulle suotuisa yritysympäristö. Meidän tulee parantaa yritysten tuottavuutta ja kilpailukykyä ja nopeutettava datatalouteen siirtymistä. Suomen kansainvälistä vetovoimaa tulee vahvistaa. Tarvitsemme lisää ulkomaisia investointeja ja osaajia maahamme. Vahva kansantalous edellyttää vahvaa ja kilpailukykyistä elinkeinoelämää.

Elämän suojelu

Kristillisdemokraattien lähtökohtana on olla aina elämän puolella. Ihmiselämää on kunnioitettava aina hedelmöityksestä alkaen luonnolliseen kuolemaan saakka. Lainsäädäntöä on uudistettava huomioimaan elämän arvokkuus niin ihmiselämän alku- kuin loppuvaiheissa (ks. kohdat Eutanasia, Raskauden keskeytys ja Saattohoito). Raskaudenkeskeytysten määrää on vähennettävä. Vaikeissa elämäntilanteissa lastaan odottaville äideille tarvitaan tukea, jota tällä hetkellä parhaiten tarjoavat kolmannen sektorin toimijat. Elämää suojelevilla terveydenhuollon työntekijöillä on oltava oikeus kieltäytyä eettisin perustein raskauden keskeytyksestä.

Energia

Energian saatavuuden paraneminen ja hinnan lasku on merkittävältä osin ihmiskunnan hyvinvoinnin parantumisen ja köyhyyden vähenemisen taustalla. Koko maailmaan, mukaan lukien Suomeen tarvitaan lähivuosina moninkertaisesti lisää fossiilivapaata energiantuotantoa, jos ilmastopäästöt halutaan ajaa alas tinkimättä elintasosta. Miten siirtymä tehdään ympäristöä pilaamatta, kohtuullisin kustannuksin ja energian toimitusvarmuutta vaarantamatta, on lähivuosien keskeisiä yhteiskunnallisia kysymyksiä. Suomen energiatuotannon on oltava monipuolista, hajautettua, omavaraista ja kilpailukykyistä. Kylmät talvet, pitkät etäisyydet ja vientiteollisuuden energiankäyttö selittävät sen, että energiankulutuksemme henkeä kohden on monia maita suurempi ja tämä tulee ottaa huomioon myös kansainvälisissä vertailuissa. Energiantuotantoon liittyvä teollisuus on Suomelle myös keskeinen vientituote. Kts. myös ”Uusiutuva energia.”

Esteettömyys

Edistämme aktiivisesti esteetöntä ja saavutettavaa yhteiskuntaa, jossa palvelut, tieto, toimitilat ja joukkoliikenne ovat jokaisen käytettävissä. Tietojärjestelmät, opastukset, rakennukset, rampit ja liikenneväylät tulee rakentaa selkeiksi ja helppokäyttöisiksi. Hissien rakentamista ja korjausrakentamista on edistettävä. Esteettömyydellä ja saavutettavuudella edistetään jokaisen ihmisen yhdenvertaista osallistumista yhteiskuntaan ja vähennetään syrjäytymistä.

Eutanasia

Eutanasiaa ei pidä laillistaa, koska kaikki ihmiselämä on arvokasta. Sen sijaan pitää tukea laadukkaan saattohoidon järjestämistä. Kuolemantoiveeseen ei saa vastata kuolinavulla, vaan välittämisellä ja tasokkaalla saattohoidolla, johon kuuluu olennaisena osana hyvä kivunlievitys. Pelko loppuvaiheen mahdollisesta kärsimyksestä ja puheet terveydenhuollon kriisiytymisestä ovat lisänneet eutanasian kannatusta. Hyvä saattohoito poistaa pelkoja kärsimyksestä. Siinä ei tarkoituksellisesti pitkitetä eikä lyhennetä elämää, vaan luonnollisen kuoleman sallitaan tulla. Se on elämänlaatua tukevaa kokonaishoitoa, jossa keskeistä on kivun ja muiden oireiden lievitys sekä psyykkisten, sosiaalisten, hengellisten ja eksistentiaalisten tarpeiden huomioon ottaminen.
Kts. myös ”Saattohoito”

Euro

EU:n yhteisvaluutta oli poliittinen hanke. Yhteinen valuutta on vakauttanut EU-alueen inflaatiotasoa sekä helpottanut suomalaisten yritysten asemaa sisämarkkinoilla. Euroalue on kuitenkin ajautunut kriiseihin, koska yhteisvaluuttaan on liian helposti poliittisin perustein otettu maita, jotka eivät tosiasiallisesti täyttäneet EMU-kriteereitä ja yhteisvaluutan säännöistä ei ole pidetty kiinni. Suomen on vaadittava, että yhteisiä sääntöjä noudatetaan. Tulevia kriisejä ei pidä ratkaista lisäämällä velkojen yhteisvastuullisuutta tai ottamalla käyttöön enempää erilaisia EU-tason joukkovelkakirjajärjestelyjä. Suomen tulee varautua myös mahdolliseen euroalueen hajoamiseen.

Euroopan unioni

EU on Suomen tärkein kansainvälinen yhteistyöfoorumi ja tärkein kansainvälinen viiteryhmä maailmanpolitiikassa. EU:n pitää keskittyä toiminnassaan niihin asioihin, joissa yhteistyöllä voidaan saavuttaa olennaista lisäarvoa kansalliseen politiikkaan. Sisämarkkinoita on kehitettävä edelleen, mutta vastustamme liittovaltiokehitystä. EU:n ei pidä tunkeutua aloille, jotka perussopimuksissa on rajattu jäsenmaille kuuluviksi. Tällaisia ovat esimerkiksi opetus-, sosiaali- ja terveystoimi, sekä metsäpolitiikka. Haluamme säilyttää jäsenvaltioiden kansallisen päätäntävallan budjetista ja verotuksesta sekä kehittää EU:ta itsenäisten valtioiden yhteisönä. EU:n budjettia ei tule kasvattaa nykyisestä ja Suomen jäsenmaksuosuuden tulee pysyä kohtuullisena. Kehitys kohti tulonsiirtounionia on saatava loppumaan. Valtavien tukipakettien allokointi EU-tasolta ei johda rahojen tehokkaaseen käyttöön, kuten on ns. elpymisvälineen (RFF) kanssa käynyt.

G

Geeniteknologia

Geenien muuntelulla voi olla yllättäviä seurauksia ympäristölle ja ihmisille. Kasvien tai eläinten perimän muuttaminen voi johtaa elinympäristön saastumiseen, eliöiden monimuotoisuuden vähenemiseen tai ennakoimattomiin muutoksiin ekosysteemissä. Tahdomme säilyttää Suomen geenimanipulaatiosta vapaana puhtaan ruoan tuotantoalueena. Ihmisalkioita ei saa käyttää tutkimustarkoituksiin.

Genomitekniikka

Uusissa genomitekniikoissa pitäydytään muutoksissa, jotka voisivat tapahtua myös luonnon olosuhteissa. Genomitekniikat ja niiden avulla jalostetut kasvilajikkeet voisivat muiden toimien ohella olla yksi ratkaisu, joiden avulla voitaisiin parantaa lajien kestävyyttä muun muassa vähentämällä kasvinsuojeluaineiden ja torjunta-aineiden käyttöä. Mahdollisia uusilla tekniikoilla aikaan saatuja hyödyllisiä sovelluksia voisivat olla kasvitauteja ja ilmastonmuutoksen vaikutuksia paremmin sietävät kasvilajikkeet tai lajikkeet, jotka vaativat kasvaakseen vähemmän luonnonvaroja ja lannoitteita.

H

Haja-asutusalueet

Koko Suomen pitäminen asuttuna ja elinvoimaisena on turvallisuuspoliittisen tilanteen muuttumisen myötä yhä tärkeämpää. Haja-asutusalueilla on turvattava mahdollisuus maa- ja metsätalouden kannattavaan ja kestävään alkutuotantoon, vahvoihin oheiselinkeinoihin ja yritystoimintaan, luonnonvarojen vastuulliseen hyödyntämiseen ja jalostamiseen. Palveluiden järjestämisessä on kehitettävä uudenlaisia vaihtoehtoisia palvelumuotoja. Etätyömahdollisuuksia on aktiivisesti lisättävä. Haja-asutusalueiden asukkaat ovat riippuvaisia yksityisautoilusta, joka pitää mahdollistaa kohtuullisella ajoneuvo- ja polttoaineverotuksella. Harvaan asuttujen alueiden turvallisuudesta huolehditaan viranomaisten yhteistyötä kehittämällä.

Harmaa talous

Harmaan talouden torjuntaan on osoitettava riittävät resurssit ja lainsäädännölliset keinot. Oikein mitoitetut ja kohdennetut panostukset harmaan talouden torjuntaan tuovat itsensä takaisin

moninkertaisesti. Harmaata taloutta pitää pyrkiä kitkemään siten, että tekojen taloudellinen hyöty olisi vähäinen, kiinnijäämisriski korkea ja rikosoikeudelliset seuraamukset teoista riittävän ankaria. Tavoitteena on harmaan talouden estäminen jo ennakolta. Yritysten julkisten velvoitteiden hoitamista pitää helpottaa. Kotitalouksien mahdollisuutta toimia työnantajana on edistettävä ja sen pitää olla vaivatonta. Kannatamme omistajuuden ja sijoitusten läpinäkyvyyttä myös Euroopan tasolla.

Huoltosuhde

Huoltosuhteen heikkeneminen jo pitkään jatkuneen heikon syntyvyyden vuoksi vinouttaa hyvinvointiyhteiskunnan perustaa ja vaarantaa sen rahoituspohjan. Tulevaisuuden huoltosuhdetta pitää korjata tekemällä nyt parempaa, tavoitteellista väestö- ja perhepolitiikkaa. Vuoden 2023 kokonaishedelmällisyysluku oli 1,26, joka on vuodesta 1776 alkavan tilastoinnin matalin syntyvyyden taso (Tilastokeskus). Tavoitteena tulee olla hedelmällisyysluvun kasvu lähelle väestön uusiintumista edellyttävää 2,0 tasoa. Tavoitteeseen pyritään helpottamalla opiskelun ja perheen yhdistämistä, lisäämällä työelämän ja koko yhteiskunnan lapsimyönteisyyttä mm. korvaamalla vanhemmuuden kuluja työnantajalle, pidättäytymällä lapsiperheisiin kohdistuvista leikkauksista, tekemällä laajasti lapsivaikutusten arviointia päätöksenteossa sekä korottamalla monilapsisten perheiden etuuksia. Huoltosuhteen välitöntä parantamista on haettava työllisyyttä ja nuorten osallisuutta ja kouluttautumista sekä perheellistymistä vahvistavilla toimilla. Julkisen sektorin aiheuttamaa taakkaa on kevennettävä hallintoa keventävillä rakenteellisilla uudistuksilla ja poistamalla turhaa byrokratiaa.

Huoltovarmuus

Huoltovarmuudella tarkoitetaan kykyä sellaisten yhteiskunnan taloudellisten perustoimintojen ylläpitämiseen, jotka ovat välttämättömiä väestön elinmahdollisuuksien, yhteiskunnan toimivuuden ja turvallisuuden sekä maanpuolustuksen materiaalisten edellytysten turvaamiseksi vakavissa häiriöissä ja poikkeusoloissa. Huoltovarmuuden turvaamiseksi maamme tarvitsee omavaraista ruuantuotantoa, hajautettua energiantuotantoa ja elintärkeän infran pitämistä kotimaisissa käsissä, hyvässä kunnossa. Elinvoimainen maaseutu on keskeinen osa maamme huoltovarmuutta.

Huumausaineet

Korostamme ennaltaehkäisevää päihdepolitiikkaa sekä täydellistä vieroittautumista tavoittelevaa päihdeongelmaisten hoitoa. Päihderiippuvuus (alkoholi lääkkeet, huumausaineet) on nähtävä sairautena, josta on mahdollisuus toipua. Emme kannata huumeiden käyttöhuoneita emmekä päihdepalvelujen painottumista korvaushoitoihin vieroitushoitojen sijasta. Huumeriippuvuuden tai muun päihdeongelman kanssa ei voi elää täysipainoista elämää, joten siksi yhteiskunnan tulee tukea päihderiippuvaista yksilöä päihdevapaaseen elämään. Yhteiskunnan on panostettava lääkkeettömään päihdehoitoon. Päihdeäideille on luotava mahdollisuus vapaaehtoiseen hakeutumiseen tahdosta riippumattomaan hoitoon, eli vieroitushoitoon, johon suostuminen on vapaaehtoista, mutta jota ei ole mahdollista keskeyttää. Huumausainerikollisuutta torjutaan varhaisen puuttumisen toimenpiteillä sekä viranomaisten hyvällä yhteistyöllä.

Hyvinvointialueet

Sosiaali- ja terveyspalveluiden oikea-aikainen saatavuus ja hyvä hoidon laatu on varmistettava koko maassa. Talouden kestävyysvaje ja vähenevä alan työntekijöiden määrä tekevät tämän tavoitteen kuitenkin haastavaksi. Sote-palveluiden uudistus jäi keskeneräiseksi ja tehtiin liikaa

hallinto edellä. Hyvinvointialueiden rahoitusmallia on korjattava ja hyvinvointialueiden määrää on tarkasteltava kriittisesti lähivuosina. Hyvinvointialueilta puuttuvat riittävät taloudelliset kannustimet tuottaa hyvinvointia ja terveyttä edistäviä palveluja. Mikäli ennaltaehkäiseviin toimiin sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen ei panosteta, emme kykene saavuttamaan hyvinvointialueille asetettuja tavoitteita, joista tärkeimpiä ovat hyvinvoinnin- ja terveyserojen kaventuminen ja kustannusten kasvun hillitseminen. Suomen talouden kestävyyden näkökulmasta sote-palveluiden kokonaisuus on keskeinen tekijä. Hyvinvointialueiden palvelutuotantoa rajoittavaa sääntelyä on kevennettävä ja alueiden erityispiirteet pitää huomioida nykyistä paremmin. Alueille on luotava paremmat mahdollisuudet tuottaa palvelunsa paremmin alueen tarpeita vastaaviksi. Monituottajamalli on myös säilytettävä. Säädösten sekä valvonnan pitää olla sama riippumatta siitä, järjestääkö palvelun julkinen vai yksityinen toimija. Käytännössä yksityisiä palveluntarjoajia valvotaan usein tarkemmin kuin julkisia. Ryhmärahamalli on piilopuoluetuki, joka käytännössä sementoi suurten puolueiden asemaa. Ryhmärahaa tulee joko pienentää, tai se pitää kytkeä hyvinvointialueiden tuloksiin. kts myös sosiaali- ja terveyspalvelut.

I

Ihmisarvo

Kristillisdemokraattien arvoista keskeisin on ihmisarvo, joka perustuu Jumalan luomistyöhön. Jokainen ihminen on ainutlaatuinen ja korvaamaton yksilö. Ihmisarvo on riippumaton sukupuolesta, iästä, asemasta, uskonnosta, syntyperästä ja muista ominaisuuksista tai elämänvalinnoista. Ihmiselämää tulee varjella hedelmöityksestä luonnolliseen kuolemaan asti. Ihmisarvolähtöisellä politiikalla tahdomme luoda edellytykset jokaisen ihmisyksilön mahdollisuuksille löytää oma paikkansa lähiyhteisöissä ja yhteiskunnassa sekä hyödyntää oma potentiaalinsa niin omaksi kuin toisten iloksi.

Ihmiskauppa

Suomen on toimittava aktiivisesti ihmiskaupan torjumiseksi ja uhrien auttamiseksi. Ihmiskaupan uhri voi joutua työskentelemään alipalkatuissa ja epäinhimillisissä oloissa, kerjäläisenä tai pakotettuna prostituutioon tai pornoteollisuuden palvelukseen. Ihmiskaupan uhrilla on oltava oikeus saada yhteiskunnan apua ja suojelua. Suomen on toimittava aktiivisesti kansainvälisessä yhteistyössä ihmiskaupan torjunnassa, pidettävä tiedustelutieto korkealla tasolla ja turvattava myös maan rajoilla riittävät keinot ja osaamine puuttua tähän vakavaan ja usein järjestäytyneeseen rikollisuuden muotoon. Kolmannen sektorin tarjoamien matalan kynnyksen toimintojen merkitys on tunnustettava ja yhteistyötä viranomaisten kanssa kehitettävä. Ihmiskaupan torjumiseksi seksuaalipalvelujen ostaminen on kiellettävä, kuten Ruotsissa ja Norjassa on tehty hyvillä tuloksilla.

Ilmastonmuutos

Ilmastonmuutos on vakava globaali riski, joka aiheuttaa sosiaalisesti, taloudellisesti ja ekologisesti huomattavia seurauksia ja heikentää monien alueiden kelvollisuutta ihmisten asumiseen, mikä

mikä synnyttää myös osaltaan painetta muuttoliikkeisiin tulevina vuosikymmeninä. Ilmastonmuutos etenee ja siihen sopeutumisen merkitys kasvaa kaikkialla maailmassa.

Kansainvälisessä ilmastopolitiikassa pitää tavoitella laajaa ilmastosopimusta ja Suomelle oikeudenmukaista osuutta päästötavoitteissa. Yksipuoliset päästövähennykset eivät hillitse ilmastonmuutosta. Päästöjä aiheuttavaa teollisuutta on siirtynyt ja siirtyy kehittyviin talouksiin, joissa vastaavaa sääntelyä ei ole. Ilmastonmuutoksen hillintä tarjoaa mm. suomalaiselle energia-alan osaamiselle ja yrityksille liiketoimintamahdollisuuksia. Energiapolitiikan tavoitteena tulee olla luopuminen fossiilisista polttoaineista ja niiden tilalle tarvitaan valtavasti uutta energiantuotantoa. Ilmastopolitiikkaa ei voi rakentaa epävarmojen luonnon nielujen varaan.

Isyys

Lapsella tulee olla oikeus isään ja oikeus tietää biologinen isänsä. Vanhempainvapaisiin ja lasten hoidon ratkaisuihin on luotava joustoja ja lisättävä perheiden valinnanvapautta. Isyysvapaan laajempaan käyttöön pitää kannustaa. Erotilanteissa isän oikeutta tavata lapsiaan on parannettava ja tapaamisten toteutuminen on turvattava nykyistä paremmin. Vieraannuttamista toisesta vanhemmasta on ehkäistävä.

Isänmaallisuus

Terve isänmaallisuus on oman kansan ja kulttuurin arvostamista samanarvoisena muiden kansojen ja kulttuurien rinnalla. Kansallisvaltio on puutteineenkin toimiva tapa järjestää ihmisten yhteiselo. Suurin osa maailman ihmisistä enemmän tai vähemmän samaistuu kansallisvaltioon ja elää sellaisessa. Suomen historia ja verrattain yhtenäinen kulttuurimme antaa vahvan pohjan yhteiskunnallemme. Tiedostamme myös, että joissain kulttuureissa ei ole vahvaa perinnettä kansallisvaltiossa asumisesta ja ihmisyhteisöt voivat muodostua myös muunlaisten rakenteiden, esim. heimojen varaan. Kansainvälistä yhteistyötä tarvitaan rajat ylittävien ongelmien ratkaisemiseksi. Suomen kansalliskielet ovat suomi ja ruotsi sekä pohjoisessa saamen kielet. Kristillisdemokraatit suhtautuu yksiselitteisen kielteisesti kaikenlaiseen etnisyyteen perustuvaan syrjintään.

Itämeri

Itämeren suurin uhka ovat alueen maiden typpi- ja fosforipäästöt, jotka aiheuttavat rehevöitymistä, sekä esimerkiksi riskit öljyvahingoista. Päätökset maataloudesta, jätevesistä, laivoista, merten aluesuunnittelusta ja kansainvälisistä sopimuksista ovat avain Itämeren tilan parantamiseen yhteistyössä kaikkien alueen valtioiden kanssa.

J

Joukkoliikenne

Joukkoliikenne turvaa perustuslain takaamaa liikkumisvapautta. Yhteiskunnan on pidettävä huolta, että kohtuulliset joukkoliikenneyhteydet säilyvät myös harvaan asutuilla alueilla, vaikka markkinaehtoiselle liikennöinnille ei olisi edellytyksiä. Kannatamme modernien, kustannustehokkaiden joukkoliikenneratkaisujen, kuten kutsuliikenteen kehittämistä. Joukkoliikenteen kehittäminen on suurimmissa kaupungeissa myös ilmanlaadun, ympäristön ja liikenteen sujuvuuden kannalta tärkeää.

Juhlapyhät

Vuosirytmi kansallisine juhlapyhineen ja vapaapäivineen on erittäin tärkeä asia perheiden, yhteisöjen, harrastusten, kulttuurin ja kansalaistoiminnan kannalta. Muutoksia perinteisiin kansallisiin juhlapyhiin ja merkkipäiviin tulee tehdä vain erittäin korkealla kynnyksellä.

Julkinen talous

Julkisen taloudenhoidon on oltava pitkäjänteistä ja vastuullista. Julkinen talous on saatettava tasapainoon, jotta peruspalvelut ja hyvinvointi pystytään turvaamaan myös tuleville sukupolville. Väestön ikääntymisestä aiheutuvaan kustannusten kasvuun on varauduttava. Velkaantumiskehitys pitää saada kuriin ja velkaantumisaste käännettyä laskuun. Tavoitteeseen päästään opiskeluun, yrittäjyyteen, työntekoon ja investointeihin kannustamalla sekä uudistamalla julkisen talouden menorakennetta ja hallintoa keventämällä. Talouspolitiikan pitää olla vastasyklistä. Laskusuhdanteessa on huomioitava työllisyyden hoito ja hyvinvointivaltion kestävät rakenteet. Pitkällä tähtäimellä väestörakenne on merkittävimpiä julkiseen talouteen vaikuttavia tekijöitä, eikä julkista taloutta voi erottaa väestökysymyksistä. Kts myös mm. ”Kestävyysvaje”.

Julkiset palvelut

Tahdomme turvata kaikille Suomen kansalaisille riittävät, laadukkaat ja edulliset peruspalvelut. Palveluja voidaan tuottaa julkisella, julkisomisteisissa yhtiöissä tai yksityisellä sektorilla, sekä julkisen että yksityisen sektorin vahvuudet huomioiden. Ideologisuus suuntaan tai toiseen ei palvele kansalaisia. Sekä julkisilla että yksityisillä palvelurakenteilla on omat heikkoutensa ja vahvuutensa – erilaisia omistusrakenteita tarvitaan. Julkisten palveluiden tuottamisessa on edelleen sijaa tehostamiselle ja yksityinen sektori voi toimia kirittäjänä julkisille palveluille. Julkisten palveluiden kustannusrakenne tulee saada avoimemmaksi. Yksityisen sektorin varaan ei kuitenkaan voi rakentaa kaikkia palveluita. (Esimerkiksi lastensuojelu on Suomessa erittäin vahvasti yksityisen sektorin tuottamaa palvelua, kun taas joissain kunnissa esimerkiksi varhaiskasvatuksessa tulisi antaa enemmän tilaa yksityisille palveluntarjoajille, jotta palveluiden saatavuus ja laatu voidaan turvata.)

Järjestäytynyt rikollisuus

Järjestäytyvälle ja kansainvälistyvälle rikollisuudelle ei saa antaa jalansijaa Suomessa. Tavoitteena on oltava järjestäytyneen rikollisuuden toimintaedellytysten heikentäminen määrätietoisella viranomaisyhteistyöllä ja syvemmällä kansainvälisellä yhteistyöllä. Vankiloiden järjestäytyneestä rikollisuudesta irrottautumisen EXIT-ohjelmaa tulee tukea. Järjestäytyneiden rikollisjärjestöjen mahdollisuudet vaikuttaa yhteiskunnalliseen toimintaan pitää estää ja tehdä selväksi, ettei rikollisuuteen liittyvään toimintaan osallistuminen ole kannattavaa.

Jätteenkäsittely

Kierrätystä ja uusiokäyttöä on tehostettava jätteiden synnyn ehkäisemiseksi. Jätteiden syntypaikkalajittelua on kehitettävä. Jätteiden energiahyödyntäminen biokaasulaitoksissa tai jätteenpoltossa täydentää materiaalien kierrätystä. Teollisuuden, elinkeinoelämän, kotitalouksien ja maatalouden talous- ja muiden jätteiden ja jätevesien kierrätystä ja uusiokäyttöä tulee edistää jätteenkäsittelylaitosten investointitukien lisäämisellä ja keräilyn tukemisella. Suomen on oltava vahva vaikuttaja ja toimija kansainvälisellä tasolla kiertotalouden edistämisessä.

K

Kaavoitus

Kaavoituksella voidaan vaikuttaa merkittävästi alueiden kehittymiseen. Tavoitteenamme on eheä ja joukkoliikennettä suosiva yhdyskuntarakenne, jossa monipuoliset viheralueet edistävät kuntalaisten terveyttä ja viihtyisyyttä. Kaavoituksessa on tärkeää huomioida kaavan sosiaaliset, ekologiset, taloudelliset ja kulttuuriset vaikutukset. Myös kaavoituksessa lapsivaikutusten arviointi on tärkeää esimerkiksi turvallisen koulutien varmistamiseksi. Tuemme kaavoituksessa puurakentamisen lisäämistä ja elinkeinoelämää vahvistavia ratkaisuja.

Haluamme, että kuntalaiset voivat aidosti vaikuttaa kaavoitukseen osallistumalla keskusteluun, kertomalla mielipiteensä tai jättämällä muistutuksen kaavan ollessa nähtävillä. Valitusoikeutta tulee kaventaa siten, että turhilta valituksilta vältytään. Lupaprosessit vievät liian kauan. Niille tulisi asettaa aikarajat. Tavoitteenamme on, että vähittäiskauppaan ei kohdistu erillistä kaavallista sääntelyä. Luottamushenkilöiden ja päättäjien sidonnaisuudet kaavoitukseen ja rakentamiseen on oltava avoimesti esille.

Kaivostoiminta

Luonnonvarojen hyödyntäminen ei saa tapahtua luonnon kustannuksella, aiheuttaen merkittävää tai pysyvää haittaa ympäristölle. Ns. vihreä siirtymä on taustana sille, että Suomessakin tehdään valtavasti uusia kaivosvarauksia. Suomessa olevista kaivoksista ylivoimaisesti suurin osa on ulkomaisessa omistuksessa ja kaivostuotanto on varsin kevyesti verotettua. Luonnonvarojen hyödyntämisen on oltava osittain kansallisessa hallinnassa niin, että hyödyt kansallisista

luonnonvaroista jäävät suurelta osalta kotimaahan. Uusi kaivoslaki velvoittaa kaivosyhtiöt vastaamaan jätteistä ja tämä on tarpeen, sillä kaivokset tuottavat yli 70% Suomen jätteistä, ja hyvin merkittävä osuus tästä on ongelmajätteitä. Kaivostoiminnassa tarvitaan tehokkaita ja ympäristön kannalta kestäviä mineraalirikastusmenetelmiä sekä menetelmiä mineraalialan sivutuotteiden ja jätteiden hyötykäyttöön ja hallintaan. Vakuusmaksuilla tulee voida paremmin varautua suuren mittaluokan ympäristövahinkoihin.

Kaksikielisyys

Kristillisdemokraatit on kaksikielinen puolue. Pidämme arvossa maamme kaksikielisyyttä ja kaksikielistä kulttuuritaustaamme. Jokaisen kansalaisen on saatava kielilain turvaamat peruspalvelut suomeksi ja ruotsiksi. KD:ssä puoluetoimintaa järjestetään sekä suomeksi että ruotsiksi. Ruotsinkielisestä toiminnasta erityisvastuu on KD Svenska Organisation –erityisjärjestöllä.

Kansanopistot

Kansanopistot tavoittavat vuosittain useita tuhansia ammattiuraansa etsiviä, ammatinvaihtoa harkitsevia, työttömiä, työkyvyttömiä, osatyökykyisiä, maahanmuuttajia, syrjäytymisvaarassa olevia ja eläkeläisiä. Niillä on tärkeä tehtävä oman uran löytämisessä ja identiteetin vahvistamisessa, yhteisöllisyyden edistämisessä ja syrjäytymisen estämisessä. Valtion tuki kansanopistoille on turvattava. Säästö- ja tehostamispaineiden alla tulee varmistaa yksittäisten aatteelliselta pohjalta toimivien kansanopistojen mahdollisuus toimia myös jatkossa.

Kauppojen aukioloajat

Kulttuuri rakentuu normeista. Yhtenäinen viikkorytmi on erittäin tärkeä asia perheiden, yhteisöjen, harrastusten, kulttuurin ja kansalaistoiminnan kannalta. Viime vuosina yhteistä viikkorytmiä ja yhteisöllisyyden ja kulttuurin perustaa on rapautettu kaupan yritysten edun nimissä. Nykyiset laajat kauppojen aukioloajat ovat haitaksi alan työntekijöiden perheille, harrastustoiminnalle, pienyrittäjille ja ympäristölle. Kauppojen aukioloaikojen vapauttamisen työllisyysvaikutus oli olematon. On tärkeää säilyttää sunnuntailisät sekä tuplapalkat kansallisina juhlapyhinä. Työviikon pituus on sopimusvapauden piiriin kuuluva asia.

Kehitysyhteistyö

Kehitysyhteistyön kautta kannamme vastuuta kaukana asuvasta lähimmäisestämme, ennaltaehkäisemme kansainvälisiä kriisejä ja pakolaisuutta sekä lisäämme kehitysmaiden kansalaisten mahdollisuuksia nousta köyhyydestä, autettavista auttajiksi, samalla vahvistaen suomalaisten kansainvälisiä verkostoja ja osaamista. Maailman muuttuessa Suomella ja suomalaisilla on myös yhä enemmän opittavaa muista maista. KD on sitoutunut nostamaan Suomen rahoitusosuutta kehitysyhteistyöstä YK:n vuosituhattavoitteiden mukaisesti ja kehittämään kehitysyhteistyön muotoja ja tuloksellisuutta julkisen talouden sallimassa aikataulussa. Kehitysyhteistyön vaikuttavuuden kannalta avainasemassa ovat kansalaisjärjestöt, joiden toiminta ulottuu kumppanuusmaissa paikallisen väestön elämänpiiriin asti. Kehitysyhteistyön kosketuspintaa suomalaiseen kansalaisyhteiskuntaan tulee vahvistaa, ei kaventaa.

Kestävyysvaje

Suomen talouden tasapainoa rasittava kestävyysvaje on noin 10 miljardin luokkaa. Kestävyysvajeen taustalla on mm. se, että syntyneet ikäluokat ovat jo vuosikymmeniä olleet liian pieniä.

Lisäksi työn tuottavuus Suomessa ei ole enää kasvanut, ja investointiaste on alhainen moniin naapurimaihimme verrattuna. Kestävyysvajeen vuoksi nykytasoisia julkisia palveluita ei välttämättä voida enää tulevaisuudessa taata. Mikäli syntyvyys ei nouse, eikä työikäisen väestön maahanmuutto merkittävästi kasva, väestörakenteen vinouma ja sen myötä kestävyysvaje pahenevat entisestään. Pitkällä tähtäimellä syntyvyyden kasvu on ainoa keino hoitaa kestävyysvaje kuntoon. On välttämätöntä herätä tekemään laadukasta perhe- ja väestöpolitiikka.

Kiertotalous

Yhteiskunnan on edistettävä tuotteisiin ja materiaalien arvon kiertoa taloudessa mahdollisimman pitkään. Kiertotalouteen panostaminen tuo taloudellista lisäarvoa ja synnyttää mahdollisimman vähän hukkaa ja jätettä. Tuotteiden korjattavuutta on parannettava. Jätteiden energiahyödyntäminen täydentää materiaalien kierrätystä. Suomen tulee olla vahva vaikuttaja ja toimija kansainvälisellä tasolla kiertotalouden edistämisessä.

Kiinteistövero

Asumista ei pidä verottaa liian raskaasti. Kiinteistöveroa ei pidä nähdä omaisuusverona, eikä sen tavoitteena pidä olla kunnan talouden paikkaaminen vaan asumisinfrastruktuurista aiheutuvien kulujen kattaminen. Kiinteistöveroa ei saa ulottaa maa- ja metsätalouskiinteistöihin tai niiden tuotantorakennuksiin.

Kirjallisuus

Suomalainen hyvinvointivaltio perustuu lukutaitoon, koulutukseen ja sivistystahtoon. Kauno- ja tietotokirjallisuuden merkitys kansalliselle kulttuurille ja tietoyhteiskunnan kehittämiselle on huomattava. Nykyisenkaltainen sivistys ja hyvinvointi ovat olleet mahdollisia, koska ulottuvillamme on ollut laadukasta kirjallisuutta sekä pätevää ja ajantasaista tietoa kaikilta elämänaloilta. Kauno-, oppi- ja tietokirjallisuuden tukeminen on tärkeä osa suomalaista sivistystyötä. Tekijänoikeuskorvausten tulee olla kohtuullisia.

Kirkot ja uskonnolliset yhteisöt

Kristillisdemokraatit tunnustaa kirkko- ja uskontokuntien sekä herätysliikkeiden merkittävän roolin Suomen historiassa ja useiden keskeisten yhteiskunnallisten instituutioiden perustajana. Kirkot, kirkkokunnat ja seurakunnat tekevät edelleen merkittävää yhteiskunnallista työtä ja niiden toiminta on tärkeä osa suomalaista yhteiskuntaa. Kristillisdemokraatit kunnioittaa kirkkojen ja uskonnollisten yhteisöjen riippumattomuutta julkisesta vallasta ja politiikanteosta, eikä tee esimerkiksi omia ehdokaslistoja kirkollisiin vaaleihin. Kirkkojen lakisääteisistä tehtävistä kuten hautaustoimesta, väestökirjanpidosta ja kulttuurihistoriallisten rakennusten ylläpidosta on maksettava täysi korvaus. Rekisteröityjen uskonnollisten yhdyskuntien valtionavustuksen tasossa on huomioitava niiden hoitamat yhteiskunnalliset tehtävät. Kirkkojen ja kristillisten yhteisöjen asema kolmannen sektorin ja kansalaisyhteiskunnan toimijoina on tunnustettava ja niiden asemaa tuettava ja vahvistettava.

Kotihoidontuki

Perheillä on oltava mahdollisuus valita vapaasti lapsen hoitomuoto nykyistä joustavammin. Alle kolmevuotiaan kotihoidolle on säilytettävä myös jatkossa vähintään nykyisen kotihoidon tuen suuruinen tuki (kotihoidontuki tai yksityisen hoidon tuki). Kuntatasolla kristillisdemokraatit

puolustaa kotihoidon paikallisia kuntalisiä. Myös perhepäivähoito on palautettava hoitovaihtoehtojen joukkoon. Monimutkaista hoitorahajärjestelmää tulee selkeyttää. Monilapsisten perheiden tilannetta on samalla parannettava.

Kotitalousvähennys

Kotitalousvähennys on tehokas työllistämisen tuki sekä väline harmaata taloutta vastaan. Kotitalousvähennystä voi saada kunnossapito- ja perusparannustyöstä, kotitalous-, hoito- ja hoivatyöstä sekä tietotekniikan asennus- ja neuvontapalveluista. Fysioterapia- ja toimintaterapiayritysten sekä vastaavien ammatinharjoittajien tuottaman kotona tapahtuvan kuntoutuksen lisääminen kotitalousvähennyksen piiriin on tärkeä laajennus. Kotitalousvähennyksen ulottaminen omien lasten ja lastenlasten hyväksi teetettyyn työhön tulisi selvittää. Kotitalousvähennystä voi nykyisin saada vanhempien ja isovanhempien hyväksi tehtävään työhön.

Koulutus

Koulutus ja osaaminen ovat maamme keskeisiä menestystekijöitä. Perusopetuksen laatua on parannettava ja oppilaiden hyvinvointia on tuettava nykyistä paljon paremmin. Kaikilla kouluasteilla on taattava laadukas opetus, hyvät opetusvälineet ja riittävän pienet ryhmäkoot. Oppimisen ja koulunkäynnin tukeen tulee panostaa nykyistä enemmän, jotta jokaisella oppilaalla on mahdollisuus oppia ja kouluttautua eteenpäin. Pienryhmäopetusta on oltava saatavissa riittävästi. Ammatilliseen koulutuksen laadun parantamiseen ja oppisopimuskoulutuksen kehittämiseen on suunnattava lisäpanostuksia, koulutuksen yleissivistävistä tavoitteista tinkimättä. Myös työelämän tarpeet tulee huomioida koulutuksen suunnittelussa yleissivistävistä tavoitteista tinkimättä. Tulevaisuuden ammatillisessa koulutuksessa tarvitaan yhä enemmän joustavuutta ja työssä oppimista, mitä moduulimuotoinen koulutus voi tarjota. Tutkintojen määrä ei ole tulevaisuuden työelämän kannalta relevanttia, vaan riittävä osaaminen. Koulutukseen liittyvää hallinnollista taakkaa on purettava.

Kouluväkivalta

Koulukiusaamista kohtaan on oltava nollatoleranssi ja havaittuihin kiusaamistapauksiin on puututtava välittömästi. Kouluissa on puututtava lasten häiriökäyttäytymiseen, jotta vältytään vakavilta ongelmilta myöhemmin. Koulujen ja lastensuojelun yhteistyötä on vahvistettava ja varmistettava resurssien riittävyys varhaiseen puuttumiseen. KiVa Koulu -hankkeen tapaisten kannustavien kiusaamista ehkäisevien toimintojen tulee olla kouluille maksuttomia. Opettajilla pitää olla nykyistä paremmat oikeudet puuttua häiriötekijöihin niin opetuksen aikana kuin välitunneilla. Opettajien turvallisuudesta koulussa on huolehdittava. Koululaisten hyvinvointia voidaan tukea myös lisäämällä aikuisia kouluihin esimerkiksi kouluvaari-toiminnan kautta.

Kriisinhallinta

Suomen on jatkossa panostettava entistä enemmän siviilikriisinhallintaan ja kouluttamiseen. Kehitysyhteistyöprojekteja pitää sitoa vahvemmin mukaan niihin kriisinhallintaoperaatioihin joihin Suomi osallistuu. Suomi voi jatkossakin osallistua YK:n ja ETYJ:n valtuuttamiin aseellisiin kriisinhallintaoperaatioihin. Korostamme YK:n roolia kansainvälisessä kriisinhallinnassa. Haluamme edistää sen ja muiden kriisinhallintajärjestöjen yhteistyötä. Suomen pitää osallistua EU:n kriisinhallintavalmiuksien kehittämiseen lähtökohtana omat vahvuutensa ja tarpeensa.

Kristillinen ihmiskuva

Eurooppalaisten ja kansainvälisesti yhteisesti tunnustettujen arvojen ja ihmisoikeuksien perustana on Raamatun ihmiskuva, joka lähtee liikkeelle jokaisen ihmisarvon tunnustamisesta. Kristilliseen ihmiskäsitykseen kuuluu jokaisen ihmisen kunnioittaminen Jumalan luomana yksilönä. Elämä on pyhää hedelmöityksestä sen luonnolliseen loppuun saakka. Ihmiselle on annettu vastuu luomakunnan hyvästä hoitamisesta sekä lähimmäisten auttamisesta. Kristillinen ihmiskuva on realistinen: moraalisesti harhautunut ihminen vahingoittaa toiminnallaan lähimmäisiä ja luontoa. Siksi tarvitsemme lakeja ja järjestysvaltaa turvaamaan ihmisyhteisön elämän. Kristillinen ihmiskäsitys tunnustaa yhtä aikaa sekä yksilön merkityksen, arvon ja vapauden, että sen tosiasian, että ihminen ei ole koskaan elänyt, eikä voi hyvin ilman erilaisia yhteisöjä ja yhteyttä alkaen omasta kodista ja paikallisyhteisöstä työyhteisöihin, erilaisiin vapaaehtoisiin yhteisöihin ja kansallisvaltioon. Vapautta ei ole ilman vastuuta.

Kristillinen perintö

Kristillinen ihmiskäsitys sekä arvo- ja kulttuuriperintö läpäisee kaikki suomalaisen yhteiskunnan osa-alueet. Moniarvoisuuden ja monikulttuurisuuden aikana tahdomme tukea kristillisten perinteiden säilymisen näkyvänä osana yhteiskuntaa. Myös Euroopan Unionin on tunnustettava sen historiaan kuuluva arvoperintö ja sitouduttava siihen avoimesti. Uskonnollinen traditio toimii yhteiskunnassa merkittävänä moraaliresurssina. Raamatun ihmiskuvan ja etiikan rooli länsimaisen moraalin perustana on tunnustettava.

Kulttuuri

Paikallisen ja kansallisen kulttuurin vaalimisen merkitys on yhä tärkeämpää globalisaation ja kaupallisuuden aikakaudella. Kulttuuri on hyvin monimuotoinen asia, jonka tärkein komponentti ovat paikalliset kielet. Yhteiskunnan on huolehdittava monimuotoisen paikallisen kulttuurin elinvoimaisena säilyttämisestä ja kulttuuripalvelujen monipuolisuudesta. Julkisesti tuetun kulttuurin tulee olla kohtuuhintaan saavutettavaa ja keskittyä palveluiden tarjoamiseen niille, joilla ei ole mahdollisuutta tai varaa muutoin hakeutua kulttuuripalveluiden pariin, sekä sellaiseen kulttuurituotantoon, jolla ei välttämättä ole riittävää markkinakysyntää, mutta jonka yleissivistävä tai kulttuurihistoriallinen merkitys on huomattava. Kulttuurin hyvinvointia parantava vaikutus on tunnistettava. Kansallisten kulttuuri- ja taidelaitosten elinvoimaisuus on turvattava. Kulttuurialan toimijoiden yhteistoimintaa ja kansainvälistymistä on kehitettävä. Kulttuuritoimijoiden on kyettävä keräämään rahoitusta myös yksityiseltä sektorilta. Yhteistyöetujen hakemiseen yritysmaailman kanssa on kannustettava esimerkiksi verotuksella.

Kuluttajansuoja

Kuluttajansuojaa on parannettava erityisesti verkkokaupassa. Kuluttaja tarvitsee nykyistä laajemmat oikeudet peruuttaa koti- tai etämyynnissä tehdyn sopimuksen. Kuluttajaneuvonnan ja kuluttajien oikeuspalveluiden resursseja on lisättävä. Suomen on osana EU:ta saatava säilyttää nykytasoinen kuluttajansuojansa.

Kuluttaminen

Yhteiskuntamme perustuu yhä paljon kuluttamisen varaan, vaikka elintason parannuttua yhä suurempi osa kulutuksesta suuntautuu aineettomiin hyödykkeisiin. Vastalääkettä kulutuskeskeisyydelle on esimerkiksi paikallisen kulttuurin, arvojen ja lähiyhteisöjen merkityksen tunnustaminen.

Ihmisen luontaista taipumusta ahneuteen hillittiin vuosisatojen ajan jokaviikkoisella ”älä osta mitään” –päivällä. Tämän perinteen palauttamista osaksi yhteistä viikkorytmiä tulisi vakavasti harkita. Kannatamme kierrätetyn ja käytetyn tavaran myyntiä tärkeänä osana markkinataloutta.

Kyberturvallisuus

Kybertoimintaympäristöön kohdistuvat uhkat ovat muuttuneet vaikutuksiltaan aiempaa vaarallisemmiksi yksittäisten ihmisten, yritysten sekä koko yhteiskunnan kannalta. Kyberturvallisuusuhka tulee entistä enemmän ottaa huomioon kokonaisturvallisuuden, huoltovarmuuden ja varautumisen suunnittelussa. Yhteiskunnan on keskityttävä kansalaisten tietojen ja talouden suojeluun. Samalla yhteiskunnan elintärkeät toiminnot on suojeltava kyberhyökkäyksiltä, tarvittaessa siirtymällä jopa täysin analogisiin järjestelmiin. Puolustusvoimien ja poliisiviranomaisten mahdollisuuksia vastata kyberuhkiin tulee vahvistaa ja kansalaisten kriisivarautumista parantaa.

Köyhyys

Absoluuttinen köyhyys pitää siirtää historiaan. Absoluuttinen köyhyys maailmalla vähentyi merkittävästi viime vuosisadalla, mutta riskejä köyhyyden paluusta on havaittavissa. Lapsiköyhyys, pitkäaikaistyöttömyys, alhaiset eläketulot ja sairaudesta johtuva työkyvyttömyys ovat aitoja ongelmia, joihin on puututtava aktiivisesti. Köyhyyden periytyminen pitää estää. Useat eivät hae heille kuuluvia tukia mm. tukijärjestelmän byrokraattisuuden ja tietämättömyyden vuoksi. Yhdistämällä sosiaaliturvan eri sirpalemaiset tukimuodot yhdeksi voidaan vähentää tukien alikäytöstä johtuvaa köyhyyttä ja parantaa työnteon kannustimia. Suomen on myös autettava hädänalaisia kriisialueilla. Vauraiden maiden on edelleen autettava kehittyvien maiden asukkaita nousemaan ahdingosta ihmisarvoiseen elämään.

Lapsettomuus

Suomessa syntyy vähemmän lapsia kuin koskaan itsenäisyytemme aikana. Samalla arviolta joka viides pariskunta kärsii jossain elämänsä vaiheessa lapsettomuudesta. Lapsettomuushoitoja pitää kehittää ja säilyttää ne yhteiskunnan korvattavina. Adoption mahdollisuuksia on vahvistettava. Suomi tarvitsee lisää lapsia.

Lapsiperheköyhyys

Noin joka kymmenes lapsi elää Suomessa köyhyysrajan alapuolella. Lapsiperheköyhyys koskettaa erityisesti monilapsisia perheitä ja yksinhuoltajaperheitä. Köyhyyden taustalla on usein työttömyyttä ja vastentahtoista osa-aikatyötä. Asumisen kalleus ja lapsiperheiden korkea verotus tuovat toimeentulo-ongelmia myös monilapsisille perheille, joissa vanhemmat käyvät töissä. Lapsiperheiden etuuksia ei tule enää leikata. Huollettavien määrä on otettava nykyistä paremmin huomioon etuuksissa sekä veroissa ja veroluoteisissa maksuissa. Lapsille on tarjottava myös edullisia

liikunta- ja kulttuuriharrastuksia, jotta jokaisella lapsella on mahdollisuus harrastaa perheen tulotasosta riippumatta.

Lapsilisät

Lapsilisät ovat viesti siitä, että jokainen lapsi on tervetullut. Lapsilisät tulee sitoa kustannusindeksiin ja niiden verovapaus tulee säilyttää. Taloustilanteen salliessa lapsilisää on kehitettävä niin, että sitä maksetaan 18-vuotiaaksi asti.

Lapsiperheet ja kodit

Lapsiperheissä kasvaa maamme tulevaisuus. Edellytykset tasapainoiseen elämään ja aikuisuuteen rakennetaan lapsuudenkodissa, millainen se sitten onkin. Yhteiskunnan rakenteiden on oltava sellaisia, että ne tukevat perheen, kodin ja lähiyhteisön ensisijaista kasvatusvastuuta ja yhteenkuuluvuutta, sekä lasten hyvinvointia. Suomalaisia on kannustettava perheen perustamiseen turvaamalla heidän toimeentulonsa ja takaamalla toimivat neuvola-, varhaiskasvatus- ja koulutuspalvelut. Vanhempien oikeutta päättää lasten hoitoon ja koulutukseen liittyvistä asioista pitää vahvistaa. Lapsiperheiden kotiin tarjottavia joustavia palveluita on lisättävä tukemaan vanhemmuutta ja arjessa selviytymistä haasteita ennalta ehkäisevästi. Perheen omien voimavarojen vahvistamiseen voi riittää pienikin oikeaan aikaan annettu kotiapu. Erityistä tukea tarvitaan yksinhuoltajille, monikkolasten ja monilapsisten perheiden vanhemmille.

Lastensuojelu

Suomen on oltava turvallinen ja kehittävä kasvuympäristö jokaiselle lapselle. Lastensuojelussa painopistettä on siirrettävä laitoshoidosta oikea-aikaisiin, ennaltaehkäiseviin, perheiden voimavaroja vahvistaviin toimenpiteisiin, kuten riittäviin resursseihin ja kasvatus- ja parisuhdeneuvonnassa sekä kotipalvelussa. Lapsiperheen kynnyksen pyytää helpotusta arkeen tulee olla matala. Vanhempien avioeron kokeneiden lasten tilanne voi olla vaikea vanhemman uudessa liitossa. Teini-ikäisten perheille suunnatuille tukimuodoille on kasvava tarve, jotta huostaanotoilta ja tilanteiden kriisiytymiseltä vältyttäisiin. Lastensuojelupalvelut ovat Suomessa hyvin suurelta osin yksityistä liiketoimintaa, mihin on kiinnitettävä huomiota, ja jonka vaikuttavuutta on arvioitava.

Liikenne

Sujuvat ja toimintavarmat liikenneyhteydet ovat taloudellisen toiminnan, yhteiskunnan toimivuuden ja turvallisuuden elinehto. Kattava liikenneverkosto on myös edellytys koko Suomen pitämiselle elinvoimaisena. Liikenneinfrastruktuuria on kehitettävä kokonaisvaltaisesti koko maan tarpeet huomioon ottaen. Liikkumisen muodot muuttuvat ja etenkin kaupungeissa kevyen liikenteen ja sähköavusteisen kevyen liikenteen väyliä tulee lisätä liikennemäärien kasvaessa. Liikkuminen palveluna –tyyppisille ratkaisuille on annettava mahdollisuus. Teiden ja rataverkon korjausvelan ei saa antaa paisua. Myös yksityisteiden korjausrahoitukseen tarvitaan valtion panostusta.

Liikunta

Kaikenikäisten liikunnan vähäisyys on Suomen kansantaloudelle kallis ongelma. Liikkumattomuus maksaa tutkimuksen mukaan yhteiskunnalle vuodessa 3,2 miljardia euroa. Vain joka kolmas lapsista ja nuorista liikkuu terveytensä kannalta riittävästi. Aikuisista vain joka neljäs liikkuu riittävästi. Noin 40 prosentilla oppilaista heikko fyysinen toimintakyky vaikeuttaa arjessa jaksamista. Suomalaisten liikkumisen vähyys uhkaa opiskelukuntoa, työssä jaksamista,

maanpuolustuskykyä ja yleistä hyvinvointia. Fyysisen aktiivisuuden terveyttä, hyvinvointia ja toimintakykyä lisäävistä vaikutuksista on kiistatonta tutkimusnäyttöä. Panostukset liikuntamahdollisuuksiin tuottavat paitsi henkistä ja fyysistä hyvinvointia myös taloudellisia säästöjä. Kaikille avoimia liikuntapaikkoja on lisättävä ja urheiluseurojen toimintaedellytyksiä tuettava. Mahdollisuuksia liikkumiseen pitää parantaa huomioimalla kaavoituksessa lasten ja nuorten mahdollisuudet spontaaniin liikuntaan sekä turvalliset ulkoilureitit. Koululaisten liikkumista tulee edistää luontevana osana koulupäivää.

Lobbaus

Kommunikaatio on valtaa. Tiedon jakamisen päättäjille pitää jatkossakin olla mahdollista myös eri eturyhmien edustajille. Lobbauksen sääntöjen ja niiden noudattamisen valvonnan pitää olla sellaisia, että kansalaisten luottamus päättäjiin säilyy ja vahvistuu. Avoimuusrekisterin ei tule nostaa kynnystä vaikuttamiselle ja yhteydenottoon päättäjiin liian vaikeaksi. Kristillisdemokraatit pitävät periaatteenaan kuulla kaikkia osapuolia tasapuolisesti ennen päätöksentekoa.

Lukiokoulutus

Lukiokoulutus on säilytettävä yleissivistävänä, kuitenkin matemaattisluonnontieteellisten aineiden opetusta kehittäen. Opetusmetodeja on myös kehitettävä niin, että oppilaat saavat nykyistä paremmat vuorovaikutustaidot. Mahdollisuus lukiokoulutukseen on taattava myös harvaan asutuilla seuduilla.

Luonto

Ihminen ei voi elää ilman luontoa, mutta meillä on myös vastuu sen hyvinvoinnista. Luonnon ja sen monimuotoisuuden, luontotyyppien, luonnon kauneuden säilyttäminen ja elinympäristöjen turvaaminen on välttämätöntä ihmisen elämälle ja hyvinvoinnille sekä arvo itsessään. Ihmisen toiminta väistämättä kuitenkin vaikuttaa myös ympäristöön, eikä täydellistä tilaa ole mahdollista saavuttaa. Kestävän kehityksen mukaisena tavoitteena tulee olla, että jätämme Suomen paremmassa kunnossa lapsillemme, kuin missä sen itse saimme. Lajit eivät tunne valtakunnanrajoja ja siksi luonnonsuojelussa on välttämätöntä tehdä myös kansainvälistä yhteistyötä. Kts myös ”Biodiversiteetti” ja ”Ympäristö”.

Lähi-idän konflikti

Suomen on pysyttävä asiantuntevana ja puolueettomana rauhanrakentajana Lähi-idän kriisissä samoin kuin muissakin kansainvälisissä kriiseissä. Israelin ja palestiinalaisosapuolten välistä konfliktia ei voida ratkaista ulkopuolelta, vaan rauhan on rakennuttava osapuolten kahdenväliseen sopimukseen. EU myöntää palestiinalaisille humanitaarista tukea vuosittain. On tärkeää, ettei avustus mene toimintaan, mikä lietsoo historiasta periytynyttä vihaa ja ennakkoluuloja. Tässä tärkeä rooli on koulutusjärjestelmällä. Suomen pitää tukea Israelin oikeutta turvallisiin rajoihin ja edellyttää sen naapurimaita tunnustamaan Israelin oikeus olemassaoloon juutalaisena ja demokraattisena valtiona. Olennaista alueella on pyrkimys rakentaa toimintaa yhteisöllisten arvojen perustalta ilman että vahvistetaan viholliskuvia toinen toisistaan.

Lähiyhteisöt

Yhteiskunta rakentuu alhaalta ylöspäin. Suurin osa elämästä eletään ja koetaan yhteisöissä perheestä ja kodista alkaen. Toimivat lähiyhteisöt ja ihmissuhteet ovat hyvinvoinnin välttämätön

edellytys, siksi niiden hyvinvointi on yhteiskunnan hyvinvoinnin ja demokratian peruskivi. Valtion ja suurten julkisten ja kaupallisten toimijoiden rinnalle tarvitaan yhteisöjä monella tasolla. Asuinalueiden turvallisuutta ja viihtyisyyttä voidaan parantaa edistämällä naapuriavun rakentumista.

M

Maahanmuutto

Kannatamme hallittua ja inhimillistä maahanmuuttopolitiikkaa. Suhtaudumme myönteisesti työperusteiseen maahanmuuttoon ja tahdomme sujuvoittaa lupaprosesseja. Tahdomme myös kantaa kansainvälistä vastuuta ja ottaa vastaan hallitusti pakolaisia kiintiöjärjestelmän kautta. (Ks. kohta “Pakolaiset”) Maahanmuuttajien mahdollisuuksia hyödyntää osaamistaan ja osallistua yhteiskunnan rakentamiseen on vahvistettava. Kieli- ja kulttuurikoulutuksen sekä aikuisten peruskoulutuksen saatavuus on turvattava. Erityistä huomiota on kiinnitettävä maahanmuuttajataustaisten äitien kouluttamiseen. Aiemmin hankitun koulutuksen ja ammattitaidon täydentäminen suomalaisia vaatimuksia vastaavaksi on myös tehtävä helpoksi.

Maanpuolustus

Maamme puolustuksen ydin rakentuu kansalaisten maanpuolustustahdosta, kansallisesta puolustuskyvystä, yleisestä asevelvollisuudesta, kahden- ja monenvälisestä kansainvälisestä yhteistyöstä sekä Nato-jäsenyydestä. Sodankäyntitekniikan muuttuessa nopean hybridisodankäynnin suuntaan Suomen tulee päivittää puolustuksellista varautumista. Valmiusyksikkö-konseptia tulee edelleen kehittää ylläpitämään riittävää valmiutta vastata nopeisiin kotimaan turvallisuusympäristön muutoksiin.

Maatalous

Kotimainen ruoantuotanto on tärkeä osa itsenäisen valtion turvallisuutta. Maatalouden tuotantoedellytykset, omavaraisuus ja huoltovarmuus on turvattava. Maatalouden tukijärjestelmän painopistettä tulee siirtää ruokaa tuottavaan maatalouteen. Ruoasta saatavien tulojen pitää jakaantua nykyistä tasaisemmin ja oikeudenmukaisesti maatalousyrittäjien, jalostamoiden, kaupan alan sekä muiden toimijoiden kesken. Tukimaksatusten pitää toimia ajallaan ja tukibyrokratiaa pitää keventää. Maataloudelle ei pidä asettaa lisäkustannuksia tuovia toimenpiteitä, kuten päästövähennysvaateita, ilman lisärahoitusta. Maataloutta koskevan päätöksenteon pitää olla pitkäjänteistä, jotta tuottajat voivat tehdä omat tuotantoratkaisunsa ja investointinsa luottaen tulevaisuuden maatalouspolitiikan linjaan. EU:n maatalouspolitiikkaa on sovellettava niin, että luonnonolosuhteet otetaan tarkoin huomioon koko maassa. Maaseudun elinvoiman säilyminen on elintärkeää myös maatalouden jatkuvuuden näkökulmasta. Kunnissa syntyvän hävikkiruoan päästöt ovat kuntien päästöjä eikä niitä pidä ulkoistaa maataloudelle.

Maksuvaikeudet

Yksityishenkilöiden ongelmavelkaantumista pitää pyrkiä vähentämään tarjoamalla velkaneuvontaa sitä tarvitseville. Velkajärjestelyyn pääsyä tulee helpottaa. Talouskasvatuksella on tärkeä rooli osana perusopetusta valmiuksien antajana oman henkilökohtaisen taloutensa hoitamiseen. Pikavippien sääntelyä on edelleen kehitettävä talousvaikeuksissa olevien henkilöiden hyväksikäytön estämiseksi.

Merenkulku

Merikuljetusten merkitys Suomen tavaraviennille ja -tuonnille ja vientiteollisuutemme hintakilpailukyvylle on erittäin suuri. Tavoitteemme on kokonaisvaltainen suomalaisen merenkulun toimintaedellytysten turvaaminen ja merikuljetusten kustannusten hallinta osana kestävään kasvuun tähtäävää elinkeinopolitiikkaamme. Suomen erityisasema pitää huomioida Suomen kannoissa EU:n tai muiden kansainvälisten sopimusten osalta.

Meripolitiikka

Suomi on merivaltio. Pitkä rantaviiva, viennin ja tuonnin riippuvuus merikuljetuksista, mereen liittyvä teknologiateollisuus, merellinen matkailu, kalastus ja muu mereen liittyvä ammatillinen toiminta, merirajojen vartiointi sekä vastuu meriluonnon suojelusta vaativat meripolitiikan nykyistä parempaa koordinaatiota. Suomi tarvitsee yhtenäistä meripolitiikkaa ja koordinoitua hallintoa, joka kokoaa eri ministeriöissä hajallaan olevat merelliset asiat yhteen.

Metropolipolitiikka

Pääkaupunkiseudun metropoli on Suomen kasvun veturi. Metropolialueen kehittymisedellytyksistä huolehtiminen on erityisen tärkeää, jotta alue houkuttelisi ulkomaisia investointeja, yrityksiä ja huippuosaajia. Tässä tarvitaan elinkeinoelämän, kuntien ja valtion hyvää yhteistyötä. Metropolialueen kuntien erityispiirteet on huomioitava hallinnon uudistuksissa.

Metsä

Suomi on Euroopan metsäisin maa. Maamme hyvinvointi on rakennettu hyvin pitkälle metsien ja niiden hoidon ja käytön varaan. Metsien hyvinvointia ja suomalaisten metsäsuhdetta tulee vaalia. Metsätalouden ja –teollisuuden toimintaedellytysten ylläpitäminen on tärkeää sekä julkisen talouden, alueellisten vaikutusten että esimerkiksi metsätuhojen torjunnan näkökulmasta. Metsiä koskevan päätöksenteon tulee olla johdonmukaista ja päätösvalta tulee säilyttää kansallisella tasolla. Metsien tuottamaa arvonlisää talouteen on mahdollista nostaa hakkuita lisäämättä. Metsäpohjaisten tuotteiden tutkimukseen on kohdennettava riittävästi TKI-rahoitusta. Metsien omistuksessa tapahtuvaa muutosta tulee seurata.

Mielenterveyspalvelut

Mielenterveyspalveluissa on tarjottava ennaltaehkäiseviä palvelumuotoja sekä mahdollisuus varhaiseen apuun. Matalan kynnyksen päivystävät mielenterveyspalvelut tulee turvata erityisesti lapsille ja nuorille terapiatakuulla ja lähipalveluina. Pääsyä erilaisiin lyhytterapioihin, koulukuraattorin ja -psykologin vastaanotoille ja muihin psykoterapiaa kevyempiin mielenterveyspalveluihin on helpotettava.

Monikulttuurisuus

Suomen monikulttuurisuuspolitiikassa on noudatettava rakentavaa, integraatiota ja kulttuurista tasapainoa tukevaa linjaa. Suomalaista kristillistä kulttuuriperintöä ei tule näivettää tai hävittää monikulttuurisuuden varjolla.

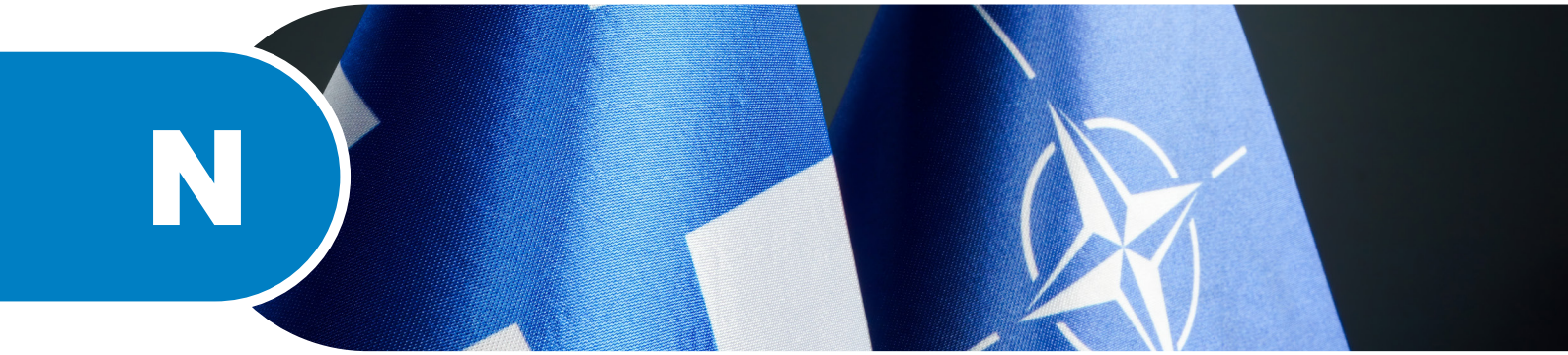

NATO

Jäsenyyden myötä Suomi on osa Naton yhteistä puolustusta ja 5. artiklan mukaisten turvatakuiden piirissä. Nato-maana olemme aktiivinen toimija yhteisen puolustussuunnittelun mukaisesti ja huolehdimme erityisesti oman alueemme sekä arktisen ja Itämeren alueen turvallisuudesta. Suomeen sijoitettavista tukikohdista ja niiden sijainnista on päätettävä osana Naton yhteistä puolustussuunnittelua. Pohjoismaista yhteistyötä on vahvistettava osana Naton puolustussuunnittelua.

Neuvola

Äitiys- ja lastenneuvola on tärkeä lasten ja perheiden hyvinvoinnin ja terveyden seuraaja ja ylläpitäjä. Neuvolan palveluita tulee kehittää tukemaan koko perheen hyvinvointia. Neuvoloissa perheen ongelmat nousevat usein esille ensimmäiseksi. Perheille tulee tarjota matalan kynnyksen tukea luontevana osana neuvolatyötä. Perheitä voidaan tukea neuvoloiden kautta nykyistä laajemmin myös antamalla parisuhdeneuvontaa arkielämän tilanteita varten. Yhteistyötä lastenneuvoloiden ja perheneuvoloiden välillä tulee kehittää. Sähköisillä neuvolapalveluilla voidaan täydentää perheiden saamaa tukea.

Nuorisotakuu

Nuorisotakuun mukaan jokaiselle alle 25-vuotiaalle nuorelle ja alle 30- vuotiaalle vastavalmistuneelle tarjotaan työ-, työkokeilu- opiskelu, työpaja- tai kuntoutuspaikka viimeistään kolmen kuukauden kuluessa työttömäksi ilmoittautumisesta. Nuoren pysyvä syrjäytyminen tapahtuu nopeasti, siksi on tärkeää huolehtia nuorisotakuun toteutumisesta myös uudessa mallissa, jossa työvoimapalvelut siirtyvät uusien työllisyysalueiden hoidettavaksi. Koulutuspaikkojen määrän on tuettava nuorten yhteiskuntatakuun toteutumista.

Nuorisotyöttömyys

Nuorisotyöttömyyteen tulee puuttua lisäämällä opinto-ohjausta ja etsivää nuorisotyötä koulupudokkaille. Jokaisesta ikäluokasta noin 10 000 nuorta jää ilman jatkokoulutusta. Työelämälähtöisyyttä on lisättävä kaikilla koulutustasoilla ja koulutuspaikkoja suunnattava vahvemmin niille aloille, joilla on kysyntää. Erityistä huomiota on kiinnitettävä syrjäytymisen estämiseen jo varhaisessa vaiheessa. Nuorten työllistämisseteli ja palkkatuki sekä mahdollisuus oppisopimuskoulutukseen madaltavat työnantajien kynnystä työllistää nuoria ja ovat siksi tärkeitä välineitä nuorisotyöttömyyden poistamiseen.

O

Omaishoito

Omaishoito on usein inhimillisin vaihtoehto päivittäistä apua tarvitsevan omaisen hoitamiseen, mutta myös laitoshoitoa kustannustehokkaampaa. Kannatamme omaishoidon lisäämistä, mikä edellyttää, että omaishoidon tukeen varataan riittävät resurssit ja omaishoitajien jaksamisesta ja hyvinvoinnista huolehditaan. Omaishoidon tuki on säädettävä verovapaaksi, tuen kriteerit yhtenäistettävä valtakunnallisesti ja tuen tasoa nostettava. Omaishoitajien jaksamista on tuettava vapaapäivillä, maksuttomilla terveystarkastuksilla, paikallisesti soveltuvilla maksuttomilla palveluilla ja yksilöllisellä tuella. On helpotettava työnteon yhdistämistä omaishoitoon.

Omistajuus

Elinvoimainen ja kestävä talous rakentuu erilaisten omistusrakenteiden varaan. Suomeen tarvitaan jatkossakin sekä valtionyhtiöitä, julkisesti tuotettuja palveluita, perheyrityksiä, pörssiyhtiöitä että osuuskuntia. Suomeen tarvitaan myös lisää sekä kotimaisia että kansainvälisiä investointeja ja pääomia. Kotimaisen omistajuuden vahvistumista on tuettava ja verotusta on kehitettävä enemmän kotimaista omistajuutta ja ”kansankapitalismia” tukevaan suuntaan.

Opetus

Suomalaisten oppimistulokset ovat heikentyneet, emmekä saa hyväksyä nykytilannetta, vaan opetusta on kehitettävä kohtaamaan tulevaisuuden haasteet muuttuvassa maailmassa. Opetuksen puolueettomuuden on toteuduttava kaikilla asteilla. Huonoiksi osoittautuneita uudistuksia on myös voitava peruuttaa. Erityisesti poikien tyttöjä huonompaan koulumenestykseen on syytä kiinnittää huomiota. Opetukseen liittyvää hallinnollista työtä on merkittävästi vähennettävä, jotta opettajilla on enemmän aikaa itse opettamiseen. Suomalaista opetusalan tietotaitoa pitää hyödyntää myös kaupallisesti kehittämällä mahdollisuuksia vientiä varten. Kts myös ”Koulutus”.

Opinto-ohjaus

Riittävästä opinto-ohjauksesta tulee huolehtia kaikilla kouluasteilla oppilaiden uravalintojen tukemiseksi. Opinto-ohjauksessa tulee ottaa huomioon kunkin oppilaan erityistarpeet ja ominaisuudet, mikä onnistuu parhaiten henkilökohtaisella ohjauksella tai pienryhmässä.

Opintotuki

Esitämme kannustavan opintotuen mallia, joka palkitsee ahkeraa opiskelijaa, huomioi perheelliset opiskelijat, lyhentää opintoaikoja ja antaa opiskelijoille kannustimia työntekoon ja yrittämiseen. Mallissamme opintotukea kertyy opintopisteiden mukaan. Opiskelija voi valita, opiskeleeko

opiskeleeko nopeutetussa tahdissa tai rahoittaako opintojen loppuvaiheessa opintonsa työnteolla vai lainalla. Malli huomioi joustavasti erilaiset elämäntilanteet. Opintotuen huoltajakorotus on muutettava lapsikohtaiseksi ja opiskelijaperheiden opintotuen vuositulorajoja nostettava.

Opiskeluhuolto

Opiskeluhuolto on oleellisen tärkeä osa lasten ja nuorten hyvinvointia. Koulu on ainutlaatuinen ympäristö lasten ja nuorten tervettä kasvua tukevassa ja syrjäytymiskehityksen vastaisessa työssä. Yksilökohtaiseen opiskeluhuoltoon kuuluvat kouluterveydenhuolto, psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä monialaisen asiantuntijaryhmän tuki. Opiskeluhuollon ammattilaisia tarvitaan kouluille enemmän. Vaadimme nimettyä tukihenkilöä jokaiseen kouluun. Koulukuraattorille ja koulupsykologille on päästävä nopeasti ja monialaisen asiantuntijaryhmän tukea on saatava tarpeen noustessa esille. Nuoren ihmisen elämäntahti on nopeaa, ja tilanteet voivat myös kriisiytyä nopeasti. On tärkeää, että apu on nopeasti ja helposti saatavilla.

Oppisopimuskoulutus

Kannatamme oppisopimuskoulutuksen kehittämistä. Oppisopimuskoulutus on erinomainen tapa saada nuoret kiinni työelämään. Erityisoppilaiden tai kotoutuvien maahanmuuttajien kohdalla oppisopimuskoulutus voi tarjota parhaan mahdollisen tien ammattiin. Esitämme, että oppisopimuksen palkkaus sidotaan osaamisen karttumiseen. Oppisopimuskoulutuksen aikaisen palkan porrastaminen tutkinnonosien valmistumisen myötä mahdollistuisi omalla ”kisälli-tes:llä”, joka voisi olla opintojen alussa esimerkiksi 40 prosenttia vähemmän kuin työehtosopimus edellyttää. Opintojen lopussa opiskelija on jo ammattilainen ja ansaitsee palkkansa.

P

Pakolaiset

Pakolaispolitiikan perusta on jokaisen ihmisen yhtäläinen ja ehdoton ihmisarvo. Suomen on suunnattava apunsa sitä kipeimmin tarvitseville. Siksi kannatamme kiintiöpakolaisjärjestelmän hyödyntämistä ensisijaisena turvan tarjoamisen keinona. Kiintiöpakolaisjärjestelmä on turvallinen ja ennakoitava tapa auttaa hädänalaisia ja helpottaa kriisimaiden naapurivaltioiden raskasta taakkaa huolehtia valtavista pakolaismääristä. Kiintiöpakolaisten valinnassa on otettava huomioon heidän kulttuuriset edellytyksensä kotoutua Suomeen. Suhtaudumme myönteisesti pakolaiskiintiön kasvattamiseen, mutta emme kannata turvapaikan hakijoiden kiintiöimistä EU:n toimesta eri jäsenmaihin.

Palvelumaksut

Palvelumaksuilla katetaan yhä suurempi osa julkisista sosiaali ja terveydenhuollon palveluista. Palvelumaksujen muodostama kynnys mennä päivystykseen voi johtaa kalliimpien hoitojen lisääntymiseen, kun hoidon aloitus viivästyy tarpeettomasti. Rakentamisesta perittävät maksut

ovat kohtuuttomia. Kaavoitusta ja rakennus-. maa-aines- ja ympäristölupia sekä rakennusvalvontaa koskevissa palvelumaksuissa on pyrittävä kustannusvastaavuuteen.

Perhehoito

Perhehoito on henkilön ympärivuorokautisen huolenpidon järjestämistä henkilön oman kodin ulkopuolella yksityiskodissa. Se on tarkoitettu lastensuojelutoimien piirissä olevalle lapselle tai nuorelle, joka ei voi asua vanhempansa tai huoltajansa kanssa, tai ikäihmiselle, joka ei tuettunakaan voi asua itsenäisesti. Myös kehitysvammaiset henkilöt ja mielenterveyskuntoutujat voivat saada perhehoidon palveluita. Perhehoidon palveluita tulisi olla paremmin saatavilla, sillä perhehoito on hyvä ja inhimillinen hoitomuoto. Perhehoidon etuja ovat mm. pysyvyys, turvallisuuden tunnetta lisäävä kodinomainen ja tuttu ympäristö sekä sen edullisuus laitoshoitoon verrattuna. Lyhytaikainen perhehoito sopii hyvin myös omaishoitajien lomitukseen.

Perheverotus

Perheverotusta on selvitettävä yhtenä vaihtoehtona tulevaisuuden verotusmalliksi. Perheverotus mahdollistaa perheiden oikeudenmukaisen kohtelun ja tukee vanhempien mahdollisuutta järjestää lasten hoito haluamallaan tavalla. Perheverotuksessa perheen tulonsaajien veroprosentti määräytyy perheen kokonaistulojen perusteella. Perheverotuksen tulisi olla vapaaehtoinen ja sen tulisi koskea vain lapsiperheitä, joissa on kotona asuvia ala-ikäisiä lapsia. Perheverotuksessa on erilaisia malleja mm. lapsenhuoltajan ansiotulovähennysmalli, joka kohtelee tasapuolisesti yksinhuoltajia. Kannatamme myös ansiotuloverotuksen lapsivähennystä.

Perheväkivalta

Perheväkivallan riskit pitää tunnistaa nykyistä paremmin ja tietoisuutta riskikäyttäytymisestä lisätä. Ennalta ehkäisevää tukea tulee olla helposti tarjolla, jotta tilanteiden kriisiytyminen voidaan estää. Perheväkivallan uhreja ei saa jättää yksin vaan turvakodeille ja muille tukitoimille on turvattava riittävä rahoitus. Kolmannen sektorin toimijat ovat tärkeässä asemassa perheväkivallan uhrien auttamisessa.

Perintövero

Perintö- ja lahjaverolain epäkohdat puolison ja lapsen asemaa koskien tulee korjata, jotta kohtuuttomat tilanteet voidaan välttää. Perintöveroa on kehitettävä ja laskettava erityisesti yritysten, myös maa- ja metsätalousyritysten sukupolvenvaihdosten yhteydessä.

Perusarvot

Kristillisdemokraattien perusarvot ovat ihmiselämän arvo kaikissa sen olemassaolon vaiheissa, vapaus ja vastuu, tasa-arvo ja oikeudenmukaisuus, totuus, solidaarisuus ja subsidiariteettiperiaate. Kristillinen ihmiskuva on niiden lähtökohta. Ne kietoutuvat yhteen: Totuutta ei ole ilman vapautta. Oikeudenmukaisuutta ei ole, ellei ihmisarvoa kunnioiteta. Solidaarisuus ei toimi irrallaan yksilön vastuusta. Arvojen tavoitteena on yhteisen hyvän saavuttaminen. Niiden käytäntöön soveltamisessa hyvinvoivat perheet ja vahva kansalaisyhteiskunta sekä sosiaalisen markkinatalous ovat välttämättömiä. Arvojen edistämisessä luotamme järkeen ja kokemukseen.

Perustulo

Kannatamme sosiaaliturvan yksinkertaistamista ja työnteon kannustimien lisäämistä omalla kannustava perusturva -mallilla. ks. kannustava perusturva. Emme kannata kansalaispalkka-mallista perustuloa, koska se vaatisi rinnalleen useita tukimuotoja ja seurauksena olisi tukijärjestelmän ja verotuksen monimutkaistuminen. Perustulo nostaisi työllistymisveroasteita, eli pahentaisi kannustinloukkuja merkittävästi. Uudistuksen suurimpia häviäjiä olisivat työttömät, vaikka julkisuudessa usein perustuloa on tarjottu ratkaisuna työttömyyteen.
Toimiva sosiaaliturva lisää henkilön omaa aktiivisuutta ja omatoimisuutta ja siinä jokaisen velvollisuudet ja oikeudet ovat tasapainossa. Perusturvaetuuden on jatkossakin oltava syyperusteinen, tarveharkintainen ja vastikkeellinen etuus.

Perusturva – kannustava perusturva

Meneillään oleva sosiaaliturvauudistus perustuu pitkälti kristillisdemokraattien jo vuonna 2015 esittämään malliin. Kristillisdemokraattien sosiaaliturvamallissa kaikki etuudet yhdistetään yhdeksi yleistueksi, joka maksetaan kuukausittain harkinnanvaraisena elämäntilanteeseen sidottuna tukena. Tämä korvaisi perusturvan sirpalemaisuuden ja lisäisi työnteon kannustimia. Tuki rekisteröidään kuukausittain tulorekisteriin, joka huomioi myös maksetut palkat. Verotus muuttuu joka kuukausi yleistuen ja palkkojen suhteessa. Uusi tukimalli tekee työnteosta jälleen kannattavaa. Byrokratia vähenee, kun etuudet yhdistetään yhdeksi. Näin työmarkkinoille hakeutumista ei estä paperisota tai hallinnon luomat esteet. Olosuhdemuutokset on helppoa tehdä netissä juoksematta luukulta toiselle. Maksettuja etuisuuksia ei peritä takaisin tulojen noustessa.

Pohjoismainen yhteistyö

Pohjoismaiden tiivis yhteistyö eri aloilla on erittäin tärkeää myös jatkossa. Pohjoismaiden neuvostossa ja ministerineuvostossa harjoitetun parlamenttien välisen yhteistyön lisäksi tarvitaan eri alojen itsenäistä yhteistyötä. Pohjoismaiden yhteistyötä EU:n sisällä tulee lisätä. Itämeren alueen turvallisuustilaanteen muuttuessa huonompaan suuntaan tarvitaan myös yhä syvempää ulko- ja turvallisuuspoliittista yhteistyötä pohjoismaiden välillä.

Poliisi

Poliisin toimintakyky rikosten torjuntaan, selvittämiseen, valvontaan ja hälytystehtäviin pitää turvata koko maassa. Sisäisen turvallisuuden varmistamiseksi tarvitsemme toimivat ja näkyvät poliisivoimat. Poliisien työmäärää lisäävät muun muassa tapausten monimutkaistuminen, jengiväkivallan lisääntyminen, huumerikollisuus, kansainvälistyminen sekä lainsäädäntömuutokset. Muuttuneen turvallisuusympäristön johdosta poliisitehtävissä toimivien määrää tulee nostaa vähintään 8 000 poliisihenkilötyövuoteen.

Polttoaineverotus

Suomi on pitkien työssäkäyntietäisyyksien maa ja taloutemme rakentuu vientiteollisuuden varaan. Liikkumisen hinta tulee siksi pitää kohtuullisena. Autokannan uudistumista vähäpäästöisempään suuntaan voidaan tukea verotuksen avulla sekä esimerkiksi hankinta- ja konversiotuilla. Julkista ja kevyttä liikkumista tulee edistää.

Pormestarimalli

Kunnilla on oltava mahdollisuus päättää omasta johtamismallistaan omien tarpeittensa ja lähtökohtiensa pohjalta. Pormestarimalli on yksi demokraattisen johtajuuden malli, joka tarjoaa virkamiesvetoisen johtajuuden tilalle poliittisesti valittua johtajuutta. On varottava vallan keskittymistä suurille ryhmille ja huolehdittava kaikkien puolueryhmittymien mahdollisuus osallistua päätöksentekoon.

Presidentin asema

Tasavallan presidentti on tärkeä kansakuntaa yhdistävä instituutio eikä presidentin valtaoikeuksia tule enää vähentää eikä virkakautta lyhentää. Nopeasti muuttuvassa turvallisuusympäristössä on tärkeää, että presidentti kantaa vastuun Suomen turvallisuudesta ulkopolitiikan johtajana yhteistoiminnassa valtioneuvoston kanssa. Tasavallan presidentti toimii Suomen puolustusvoimien ylipäällikkönä ja päättää puolustusvoimien liikekannallepanosta. Presidentti on kansakunnan arvojohtaja, jonka on otettava osaa yhteiskunnalliseen keskusteluun. Presidentillä on tärkeä rooli maamme edustajana ulkomailla niin kansainvälisissä suhteissa kuin viennin edistämisessäkin.

Puolustusvoimat

Suomen uskottava turvallisuus- ja puolustuspolitiikka on riippuvainen siitä, että puolustusvoimat on ajanmukaisesti aseistettu ja iskukykyinen. Asevelvollisuusjärjestelmää on muutettava siten, että puolustusvoimat kykenevät toimimaan nopeasti alueellisen koskemattomuuden turvaamiseksi. Kutsunnat tulee ulottaa koko ikäluokalle ja naisia tulee kannustaa vapaaehtoiseen asepalvelukseen sekä huomioida eri palveluskelpoisuusluokat. Puolustusmäärärahoja on pidettävä Nato-maiden tavoitetasolla 2 prosenttia BKT:sta. Suomi pysyy teknisessä kehityksessä mukana ja jakaa siinä kasvavia kustannuksia vain syventämällä NATO:n jäsenenä yhteistyötään EU-maiden kanssa. Reserviläisten harjoitukset ovat tärkeä osa maanpuolustusta ja niiden jatkuvuus on turvattava.

Päihdehoito

Päihteetöntä elämäntapaa on edistettävä. Päihderiippuvuudesta kärsivät sekä heidän läheisensä tarvitsevat toimivaa, vaikuttavaa ja päihderiippuvuudesta toipumiseen tähtäävää päihdehoitoa. Päihdehoitoa tulee toteuttaa monituottajamallilla. Kuntoutukseen tulee suunnata riittävästi resursseja, mutta painopisteen tulee olla ennaltaehkäisevässä päihdetyössä. Päihteiden saatavuutta ja hintaa tulee säädellä lainsäädännön keinoin. Päihdeäitien tahdosta riippumaton hoito tulee säätää mahdolliseksi. Kevyempänä vaihtoehtona ehdotamme päihdeäideille mahdollisuutta hakeutua vapaaehtoisesti vieroitushoitoon, joka jatkuu tahdosta riippumattomana hoitona hoitojakson loppuun saakka. Päihdehoitojärjestelmää on kehitettävä hoitomuotojen vaikuttavuuteen perustuen.

Päivähoito ja varhaiskasvatus

Tahdomme antaa perheille mahdollisimman laajan valinnanvapauden ja joustavia ratkaisuja päättää lastensa hoidosta. Suomeen tarvitaan enemmän joustavuutta ja välimuotoja erilaisten lastenhoidon ja varhaiskasvatuksen ratkaisujen välillä. Mahdollisuus kotihoitoon on turvattava alle kolmevuotiaille vähintään nykyisen kotihoidontuen suuruisella korvauksella.

Lapsen ensimmäisillä vuosilla on suuri vaikutus koko elämään; laatu on varhaiskasvatuksen keskeinen kysymys, ei toteutustapa. Emme hyväksy varhaiskasvatuspalvelujen heikentämistä ryhmäkokoja suurentamalla tai asiakasmaksuja korottamalla. Pienet ryhmäkoot mahdollistavat lapselle enemmän aikuisen aikaa ja huomiota ja ennaltaehkäisevät ongelmien syntymistä myöhemmissä ikävaiheissa. Pienten lasten kiintymyssuhteen kehittymisen kannalta läheisen aikuisen pysyvyys on erittäin tärkeää, joten alle kolmivuotiaiden varhaiskasvatuksen laatuun ja hoitosuhteen pysyvyyteen on kiinnitettävä erityistä huomiota. Perhepäivähoidon ja yksityisen hoidon tuen kaltaisia malleja on vahvistettava. Perheitä on kohdeltava yhdenvertaisesti eri hoitomuotojen kesken.

Pätkätyöt

Työsuhteiden tarpeettomaan ketjuttamiseen on puututtava tiukasti. Pätkätöiden sijaan pitää kehittää pitkiä työuria ja työpolkuja. Lyhytkestoisten työsuhteiden vastaanottoa on helpotettava vähentämällä tukibyrokratiaa ja mahdollistamalla työn vastaanottaminen ilman, että työttömyysturvan saaminen katkeaa. On kehitettävä kannustava perusturva – malli, jossa sosiaaliturva, verotus muuttuvat dynaamisesti saatujen ansiotulojen suhteessa. Työnteon on oltava aina kannattavaa.

Päästökauppa

Päästökauppajärjestelmä ohjaa päästöt sinne, missä oikeuksia saadaan halvimmalla. Maailman puhtaimman teollisuuden korvaaminen kehittyvien maiden saastuvammalla teollisuudella ei ratkaise päästöistä aiheutuvia ongelmia globaalisti. Teollisuuden siirtyminen vain ulkoistaa päästöt kehittyviin maihin. Järjestelmää pitää kehittää ja Suomen on kansainvälisesti toimittava sen puolesta, että suomalaista teollisuutta kohdellaan oikeudenmukaisemmin ja maamme erityisolosuhteet huomioon ottaen. Hinku-laskentaan (hiilineutraalit kunnat) on lisättävä sekä rakentamisen, että kuluttamisen päästöt. Kunnissa syntyvän hävikkiruoan päästöt on laskettava kuntien, ei maatalouden päästöihin.

Rahankeräyslaki

Rahankeräyslakia on uudistettava siten, että rahankeräyksissä siirrytään ennakollisesta lupamenettelystä ilmoituksenvaraiseen menettelyyn. Rahankeräystilitysten valvonnasta ei tule luopua väärinkäytösten estämiseksi. Rahankeräysten toimeenpano mahdollistetaan myös muille kuin yleishyödyllisille yhteisöille ja säätiöille.

Rahapelijärjestelmä

Nykyinen rahapelipolitiikka ei ole onnistunut, sillä osalla suomalaisista rahapelit ovat merkittävä ongelma samaan aikaan kun yksinoikeusjärjestelmässä markkinaosuus digitaalisissa peleissä on kohonnut lähelle 50% rajaa. Digitaalisen rahapelaamisen markkinalla toimivat yksinoikeusjärjestelmän ulkopuoliset yritykset saavat tuottonsa ilman lisenssimaksuja, veroja tai vastuuta

toiminnan aiheuttamista rahapeliongelmista.

Rahapelijärjestelmän uudistaminen on tehtävä siten, että voimme vähentää pelaamisesta aiheutuvia terveydellisiä, taloudellisia ja sosiaalisia haittoja sekä samalla pystymme parantamaan rahapelijärjestelmän kanavointiastetta. Lisenssimallilla kilpailulle avaaminen on tehtävä askeleittain ja uudistuksen onnistumista on arvioita säännöllisesti.

Lisenssijärjestelmään siirryttäessä on tehostettava entisestään rahapelitoimialan valvontaa ja panostettava mm. rahanpesun ja tulosmanipulaation ehkäisemiseen. Rahapelihaittojen ehkäisemisen resurssit sekä julkisella että järjestösektorilla on varmistettava. Rahapeliriippuvuus on tunnistettava toiminnallisena riippuvuussairautena ja yleisenä ylivelkaantumisen taustalla vaikuttavana tekijänä. Järjestöjen merkitys pelihaittojen ehkäisyssä on merkittävä. Samoin on huolehdittava teknisten hallintakeinojen kehittämisestä.

Markkinointia tarvitaan lisenssijärjestelmässä kulutuksen ohjaamiseen luvalliseen pelaamiseen. Markkinoinnin on kuitenkin oltava sisällöltään, laajuudeltaan, näkyvyydeltään ja toistuvuudeltaan maltillista ja vastuullista. Markkinoinnilla ei saa edistää haittoja aiheuttavaa pelaamista eikä alaikäisille kohdisteta suoraan markkinointia lainkaan. Pelien henkilökohtainen markkinointi ilman suostumusta on kiellettyä.

Rajavalvonta

Suomen sisäinen turvallisuus edellyttää tiukempaa rajavalvontaa kaikilla rajanylityspaikoilla. Toimivat rajat ovat keskeinen turvallisuustekijä, joka samalla ylläpitää avoimuutta turvaa hakeville ja laillisille tulijoille sekä rajoittaa välineellistettyä maahantuloa, rikollista toimintaa ja ihmiskauppaa. Turvapaikanhakijoiden saapuminen maahan pitää olla kaikissa tilanteissa hallittua ja valvottua. Viranomaisten välisen yhteistyön syventäminen ja yhdennetyn rajaturvallisuusjärjestelmän tehokas toimeenpano ovat avaintekijöitä. Eri maiden rajaviranomaisten yhteistyötä on kehitettävä, mutta rajavalvonta on edelleen pidettävä lähtökohtaisesti kansallisena. Rajavalvonta kuuluu suvereenin, itsenäisen valtion toimivaltaan. EU:n itäisten rajavaltioiden kesken tarvitaan syventyvää yhteistyötä erityisesti sisäisen turvallisuuden viranomaisten käytäntöjen kehittämiseksi hybridioperaatioiden varalle. EU:n itäisen ulkorajan alueille tulee perustaa erillinen ohjelma alue- ja rakennepolitiikkaa tukemaan. EU:n yhteistä raja- ja merivartiostoa ei tule perustaa, mutta jäsenvaltioille tulee tarjota jatkossa vahvemmin Frontexin tukea.

Rasismi

Rasismia ei tule hyväksyä missään muodossa. Kenenkään ihmisoikeuksia ei saa rikkoa uskontoon, etniseen tai kulttuuriseen taustaan perustuen. Kaikenlaiseen rasismiin pitää puuttua vakavuudella ja välittömästi. Haastamme ihmisiä puuttumaan arjessa ihmisoikeutta loukkaavaan tai rasistiseen tekoihin käytökseen. Eri maahanmuuttajaryhmien lisääntyessä Suomessa etnisten vähemmistöryhmien väliseen rasismiin ja uskonnollisiin erimielisyyksiin tulee puuttua entistä tarkemmin. Antisemitismiä on torjuttava määrätietoisesti.

Rauhanturvaaminen

Suomi on ollut kokoonsa nähden aktiivinen maa osallistumaan rauhanturvaoperaatioihin ympäri maailmaa, ja Suomen pitää jatkossakin osallistua niihin aktiivisesti. Rauhanturvaoperaatiot ovat konkreettista apua maailman kriisipesäkkeisiin.

Raideliikenne

Raideliikenne on sekä henkilö- että tavaraliikenteen kannalta keskeinen liikkumisen muoto ja huoltovarmuustekijä. Kestävänä liikkumisen muotona raideliikenteen merkitys tulee entisestään korostumaan tulevina vuosina. Raideliikennettä tulee avata tosiasialliselle kilpailulle ja mahdollistaa kuntien ja kuntayhtymien tilaama ostoliikenne, jotta kilpailua saadaan lisättyä. Rataverkkoon on panostettava nykyistä enemmän, jotta ratojen kunto ja kapasiteetti kestävät suuremmat liikennemäärät. Hiljaisempien rataosuuksien toiminnasta on huolehdittava yhteiskunnan tuella.

Rikollisuus

Suomalaisilla on oikeus turvalliseen arkeen. Julkisen vallan tärkeimpiä tehtäviä on järjestyksen ylläpitäminen ja henkilökohtaisen koskemattomuuden ja omaisuuden suojaaminen. Rikollisuuden vastaiseen toimintaan ja uusintarikollisuutta ehkäisevään vankeinhoitoon on osoitettava riittävät resurssit. Vankien lasten tarpeet on otettava paremmin huomioon.

Ruokaketjut ja elintarviketurvallisuus

Ruokaketjun läpinäkyvyyttä on parannettava. Kansalaisilla on oikeus tietää, mitä ruoka sisältää ja mistä se tulee. Julkista hankintaosaamista pitää kehittää niin, että voidaan suosia kotimaista lähiruokaa. Lähiruoan tuotantoa, jakelua ja suoramyyntiä on edistettävä. Tuottajahintojen laskuun tulee puuttua niin, että kaikki elintarvikeketjun toimijat saavat oikeudenmukaisen osuuden työstään.

Ryhmäkoot

Emme hyväksy varhaiskasvatuksen tai perusopetuksen ryhmäkokojen kasvattamista. Kun varhaiskasvatuksen lapsiryhmät kasvavat liian suuriksi, lapsen mahdollisuudet saada hoitopäivän aikana tarvitsemaansa huomiota ja hoivaa aikuiselta heikkenevät. Säästö varhaiskasvatuksen ammattilaisista on suora säästö lasten arkipäivän hyvinvoinnista. Oppilaan mahdollisuudet saada riittävää tukea oppimiseen heikentyvät liian suurissa opetusryhmissä. Perusopetusryhmien pienentämiseen on suunnattava kohdistettua rahoitusta valtion budjetista. Lasten ja nuorten pahoinvoinnin ehkäisemiseen tarvitaan riittävästi läsnä olevia aikuisia. Laadukkaat varhaiskasvatus- ja perusopetuspalvelut ovat kustannustehokasta ennaltaehkäisevää toimintaa.

Saame

Saamelaisten oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan pitää turvata jatkossakin. Saamen kielen asema on turvattava ja sen opetuksen taso säilytettävä.

Saattohoito

Vuosittain 30 000 suomalaista tarvitsee elämänsä loppuvaiheessa oireita lievittävää eli palliatiivista hoitoa ja saattohoitoa. Saattohoitoa ja vaativaa palliatiivista hoitoa tulee olla saatavissa kattavasti koko maassa. Säätämällä lailla potilaan oikeudesta saattohoitoon varmistetaan, että jokaisella on lain turvaama oikeus saada tehokasta oirehoitoa. Kuolevalle on mahdollista tarjota hyvä elämä loppuun saakka, kun käytetään saattohoidon keinoja, tehokasta kivunhoitoa ja tarvittaessa sedaatiota eli nukuttamista. Ongelmia on myös saattohoidon osaamisessa. Saattohoidon osaaminen tulee sisällyttää systemaattisesti sairaanhoitajien ja lääkäreiden perusopintoihin. Samalla tarvitaan täydennyskoulutusta nykyiselle henkilöstölle.

Schengen

Kaikilta Schengen-mailta on vaadittava ehdottomasti sopimusehtojen tosiasiallista täyttämistä ja korkeatasoista rajaturvallisuutta. EU:lla on oltava vahvat ulkorajat: on tärkeää kehittää Schengen-säännöstöä edelleen. Väliaikaiset rajatarkastukset on mahdollistettava Schengen-alueen sisärajoilla sisäistä turvallisuutta uhkaavissa tilanteissa.

Sisäinen turvallisuus

Sisäisen turvallisuuden ylläpitäminen on yhteiskunnan ydintehtävä. Terrorismin vastainen työ, kansainvälisen rikollisuuden torjuminen ja hybridisodankäynnin uhkiin vastaaminen ovat yhä keskeisemmässä roolissa sisäisen turvallisuuden ylläpitämisen kannalta. Ääriliikkeiden ja radikalisoitumisen lisääntyminen uhkaavat sisäistä turvallisuutta maan rajojen sisältä käsin. Vakavimpia uhkia kansalaisille tuovat kuitenkin edelleen päihteiden käytön lisääntyminen sekä syrjäytyminen. Sisäisestä turvallisuudesta vastaaville viranomaisille pitää osoittaa riittävät resurssit ja uhkakuviin tulee vastata lainsäädäntöä ja viranomaisten keinovalikoimaa kehittämällä.

Sisäilmaongelmat

Useilla työpaikoilla ja kouluissa kärsitään huonosta sisäilmasta. Useat altistuneet kokevat väsymystä, päänsärkyä, pahoinvointia ja kuumeilua. Erittäin monet sairastuvat infektiokierteeseen ja jopa astmaan. Oireilu pitää ottaa vakavasti heti. Huono sisäilma voi pahimmillaan viedä terveyden ja työkyvyn. Kuntien ja valtion on investoitava terveisiin tiloihin. Rakentajien on sitouduttava pidemmäksi aikaa seuraamaan talon terveyttä. Rakentamisen laatu on nostettava kunniaan.

Siviilipalvelus

Siviilipalvelusta on kehitettävä yksilön vakaumusta kunnioittaen velvollisuutena, joka perustuslain mukaisesti palvelee maanpuolustuksen tarpeita poikkeusoloissa. Asepalveluksen tai siviilipalveluksen on oltava pakollinen kaikille miehille. Emme kannata siviilipalveluksen keston merkittävää lyhentämistä.

Solidaarisuus

Kristillisdemokraattinen solidaarisuuskäsitys korostaa henkisessä tai aineellisessa puutteessa elävien ihmisten ja yhteisöjen auttamista siten, että he pääsisivät itse osallistumaan omaa elämäänsä koskevaan päätöksentekoon ja tukemiseen, joka auttaa pidemmän päälle omien vahvuuksien varaan rakentuvaan selviytymiseen. Tällöin luotetaan ihmisten omaan aktiivisuuteen, ei keskitetä kaikkea solidaarisuutta julkisen sektorin hoidettavaksi, vaan annetaan tilaa myös yhteisöille.

Sosiaalinen markkinatalous

Kristillisdemokratian yksi perusperiaatteista on ajaa sosiaalisesti vastuullista markkinataloutta. Ääripäiden sosialismin ja kapitalismin välissä on tilaa aatteelle, jossa ihmisen oman yritteliäisyyden ja vastuunkannon tukeminen kulkee käsi kädessä heikommassa asemassa olevista huolehtimisen kanssa. Kristillisdemokraateille työn kunnioitus ja yrittäjyyden edellytysten luominen ovat tärkeitä. Vapaa kilpailu, jota valtio ohjaa esimerkiksi huolehtimalla ympäristön suojelusta ja sosiaaliturvasta tai tasoittamalla kausivaihteluja on sosiaalista markkinataloutta.

Sosiaali- ja terveyspolitiikka

Sosiaali- ja terveyspolitiikkaa tulee tehdä ennen kaikkea ihmiset edellä. Muutokset ovat perusteltuja silloin, kun ne parantavat kansalaisten saamia palveluja. Sosiaali- ja terveyspalveluissa on panostettava erityisesti perusterveydenhuoltoon ja perustason sosiaalityöhön ja niiden puitteissa matalan kynnyksen palveluihin, jolloin kysyntä ei valu kalliisiin erityistason palveluihin. Hoitajamitoituksen toteuttamiseen on luotava realistinen polku ja varattava siihen riittävät resurssit. Lakipykälät itsessään eivät varmista riittävää henkilöstöä, mikäli työhön soveltuvia, koulutettuja työntekijöitä ei ole saatavilla. Palvelujen tuottamisesta vastaavien huomion pitää säilyä palvelujen saatavuudessa ja laadussa, eikä mitoitus saa kääntyä näitä tavoitteita vastaan.

Vanhustenhuollossa sekä lastensuojelussa voidaan lisätä hyvinvointia ja saavuttaa merkittäviä säästöjä, kun tuki annetaan oikea-aikaisesti ja riittävän suuruisena. Erityistä tarvetta on nuorille suunnatuille, matalan kynnyksen mielenterveyspalveluille sekä perheiden tukipalvelulle ja perheneuvonnalle. Kouluterveydenhuollolla on suuri merkitys ennaltaehkäisevässä työssä ja siksi se tarvitsee lisäresursointia. Lasten ja nuorten terveyden edistäminen tukee syrjäytymisen vastaista työtä. Työ- ja kouluterveydenhuollon ulkopuolisille ryhmille, kuten työttömille, eläkeläisille, kotiäideille ja pienyrittäjille tulee tarjota lakisääteisiä ennaltaehkäiseviä terveystarkastuksia ja terveysneuvontaa terveyskeskuksissa. Lääkärien saanti terveyskeskuksiin pitää varmistaa myös syrjäseudulla.

Sotiemme veteraanit

Sotaveteraanit ansaitsevat arvokkaan vanhuuden. Veteraanien vanhetessa on Suomella viimeiset mahdollisuudet maksaa kiitollisuuden velkaa. Sotainvalidien korvattavan hoidon haitta-asteen vaatimuksia on alennettava edelleen. Sotaveteraanisäätiöiden tuotot on kohdistettava veteraanien kotihoidon ja palveluiden parantamiseen.

Subsidiariteettiperiaate – läheisyysperiaate

Subsidiariteetti eli läheisyysperiaate tarkoittaa sitä, että yhteiskunnassa päätökset tulisi tehdä mahdollisimman lähellä ihmistä ja alimmalla mahdollisella tasolla. Poliittinen valta on hajautettava aina, kun se on mahdollista. Näin ihmiset, joita päätökset koskevat, voivat osallistua päätöksentekoprosessiin helposti. Toimintaperiaatteena läheisyysperiaate tarkoittaa, että ylemmän tason toimijoiden, kuten valtio tai EU, on tuettava alemman tason toimijoita, kuten maakunnat, kunnat, kansalaisyhteiskunta, perheet, eikä otettava itselleen niiden tehtäviä. Periaate painottaa yksilön kehityksen ja kansalaisyhteiskunnan elinvoiman kannalta perheen, kirkon ja vapaaehtoisjärjestöjen merkitystä.

Suurpedot

Suurpetopolitiikassa on etsittävä ratkaisuja, joissa huomioidaan sekä suurpetokantojen säilyminen elinvoimaisina, että esiintymisalueella asuvien ihmisten ja heidän omaisuutensa turvallisuus. Useat susialueiden ihmiset kokevat pelkoa ja turvattomuutta. Sallimalla suden laajempi kannanhoidollinen metsästys voidaan muuttaa metsästäjien ja susialueilla asuvien asenteita myönteisemmäksi sutta kohtaan.

Suvivirsi

Suvivirren paikka koulujen kevätjuhlassa on säilytettävä. Suvivirsi kuuluu suomalaiseen kulttuuriperintöön ja on lähtemätön osa suomalaista laulutraditiota. Poliittisen tai uskonnollisen korrektiuden nimissä ei pidä kitkeä suomalaisia perinteitä. Perusopetusasetuksen mukaan kristillisten perinteiden tunteminen ja ymmärtäminen kuuluvat perusopetukseen.

Syntyvyys

Tilastokeskuksen mukaan vuoden 2023 kokonaishedelmällisyysluku oli 1,26, joka on vuodesta 1776 alkavan tilastoinnin matalin syntyvyyden taso. Väestöliiton vuoden 2022 perhebarometrin mukaan toteutunut lapsiluku on vain 1,54 naista kohden. Jos suomalaiset perheet saisivat toivomansa määrän lapsia, olisimme hyvin lähellä väestön uusiintumiseen tarvittavaa 2,1 lapsilukua. Suomi tarvitsee perheellistymiseen kannustavaa politiikkaa. Perhe-etuuksien korottaminen ja perheiden toimeentulon parantaminen kasvattavat syntyvyyttä. Syntyvyyttä voidaan lisätä myös vahvistamalla avioliiton asemaa yhteiskunnassa, vahvistamalla adoptiota abortin vaihtoehtona sekä parantamalla opiskelijavanhempien taloudellista asemaa. Laadukas varhaiskasvatus ja työn ja perheen parempi yhteensovittaminen luovat myös edellytyksiä syntyvyyden nousemiselle.

Syrjäytyminen

Syrjäytymiskehitys on pysäytettävä. Painotamme erityisesti ennaltaehkäisevien toimien tärkeyttä lasten ja nuorten syrjäytymisen vastaisessa työssä. Näitä ovat muun muassa panostukset pieniin opetusryhmiin, oppimisen tukeen, koulu- ja opiskelijaterveydenhuoltoon, opinto-ohjaukseen, perhepalveluihin sekä lasten ja nuorten terapiatakuuseen sekä lasten ja nuorten päihdehoitoon. Laadukas ja vaikuttava päihdehoito on nähtävä tärkeänä syrjäytymistä estävänä tekijänä. Lapsen syrjäytymisuhkaan on kiinnitettävä huomiota jo neuvolassa ja päivähoidossa. Laadukkaalla varhaiskasvatuksella ja perusopetuksella, jossa on riittävästi läsnä olevia aikuisia, voidaan vaikuttaa merkittävästi lapsen ja nuoren kehitykseen ja mielenterveyteen. Koulukiusaaminen on yksi merkittävistä syrjäytymisen syistä. Siksi siihen on puututtava nopeasti. Oppimisen tuen uudistaminen on osa syrjäytymisen ehkäisyä. Nuoren mielenterveyspotilaan kuntouttaminen työkykyiseksi on luovuttamaton tavoite.

T

Talkootyö

Vapaaehtoistoiminta, talkootyö ja naapuriapu kannattelevat tätä yhteiskuntaa. Talkootyön on säilyttävä verottomana ja sitä on edelleen tuettava. Talkootyön merkitys yhteiskunnan ja yhteisön hyvinvoinnille pitää nostaa paremmin esille. Verohallinnon ohjeistusta on väljennettävä talkootyön osalta. Vapaaehtoistoiminnan kulukorvausten vuosittaisen rajan toimivuutta on seurattava ja tarvittaessa nostettava. Kulukorvausten tulee säilyä vapaaehtoistoimintaa järjestävän tahon oikeutena ja mahdollisuutena lainsäädännössä.

Talouskasvu

Kristillisdemokraattinen talousajattelu ei tarkastele yhteiskuntaa ensisijaisesti eurojen näkökulmasta, vaan inhimillisen hyvinvoinnin näkökulmasta. Vain riittävä talouskasvu turvaa riittävät tulot hyvinvointipalvelujen ylläpitämiseksi. Tarvitaan talouskasvua tukevia päätöksiä. Työn verotuksen on oltava sellaisella tasolla, ja työnteko on aina kannattavaa. Yritystoiminnan edellytyksiä on edelleen parannettava ja kansalaisten ostovoimasta huolehdittava. Yrittäjyyteen tulee myös kannustaa verotuksen keinoin. Talouskasvun hedelmät pitää jakaa oikeudenmukaisesti ja turvata kaikille kohtuullinen toimeentulo. Myös ahkeruudesta tulee palkita. Talouskasvun on oltava eettisesti kestävää luonnon kannalta. Yhteiskunnallinen eriarvoisuus hidastaa hyvinvoinnin kasvua.

Tasa-arvo

Naisia ja miehiä on kohdeltava tasa-arvoisesti niin koulutuksessa kuin työelämässäkin. Kannatamme samapalkkaisuutta, mahdollisuuksien tasa-arvoa ja perheiden valinnanvapautta. Joustavat ja kattavat vanhempain- ja hoitovapaajärjestelmät edistävät naisten ja miesten mahdollisuuksia perheen ja työn yhdistämiseen. Tasa-arvoa on työmarkkinoilla edistettävä korvaamalla tai tasaamalla vanhemmuudesta työnantajille koituvia kuluja.

Tekijänoikeudet

Tekijällä on oikeus kohtuulliseen korvaukseen tekemästään työstä. Tekijänoikeuskorvausten kohdentumista sisällön tuottajalle on parannettava. Liian suuri osa suomalaisista tekijänoikeuskorvauksista valuu nykyään kansainvälisille tuotantoyhtiöille.

Teollisuus

Teollisuuden toimintaedellytykset Suomessa pitää turvata tekemällä ratkaisuja, jotka parantavat kilpailukykyämme. Teollisuutta ei saa rasittaa ylisääntelyllä, uusilla hallinnollisilla kustannuksilla, huonolla veropolitiikalla tai kilpailutilannetta heikentävillä, yksipuolisilla ympäristötavoitteilla. TKI-panostukset ja osaavan työvoiman saaminen ovat teollisuuden kannattavuuden kannalta keskeisiä. Tarvitsemme sujuvaa luvitusta, joustavampia työmarkkinoita, osaajaperusteista maahanmuuttoa, innovaatioita ja puhdasta teknologiaa hyödyntäviä investointeja. Suomen on pyrittävä

Tiet

Väyläverkon kasvanut korjausvelka on muodostunut suomalaisten arjen sujuvuuden ja jopa talouskasvun esteeksi. Tavoitteena on oltava koko maan kattava hyväkuntoinen tieverkko. Väyläverkon korjausvelan arvioitiin olevan vuoden 2023 alussa jopa 4 miljardia euroa. Teiden korjaamiseksi on tehtävä kaikki voitava. Hyvällä liikennepolitiikalla tuetaan kasvua, investointeja ja työllisyyttä, laajennetaan työssäkäyntialueita, edistetään kestävien liikennemuotojen käytön mahdollisuuksia ja vähennetään päästöjä. Kunnossa olevat tiet ovat myös turvallisuus- ja huoltovarmuuskysymys. Suomen tulee hyödyntää täysimääräisesti Euroopan unionin CEF-hankerahoitus, erityisesti sotilaallisen liikkuvuuden hankkeet. Kuoppaisten sorateiden korjaaminen tulisi olla mahdollista myös talkootöillä. Asiasta olisi laadittava valtakunnallinen ohjeistus.

Totuudellisuus

Politiikassa totuuden vaatimus korostuu. Äänestäjät tarvitsevat totuudenmukaisen vision siitä, mihin puolue lyhyellä ja pitkällä aikavälillä pyrkii, mitä se korostaa ja ajaa. Pyrkimys totuudellisuuteen korostaa päätösten tekemistä paikkansa pitävän tiedon varassa. Se pakottaa päättäjiä perehtymään asioihin ja pyrkiä hallitsemaan asioiden eri puolet ja kuulemaan eri näkökantoja edustavia asiantuntijoita.

Toimeentulotuki

Toimeentulotuki on sosiaalihuoltoon kuuluva viimesijainen taloudellinen tuki. Pidämme tärkeänä, että jokaisella on taloudelliset mahdollisuudet selvitä arjesta. Toimeentulotuki tulee integroida osaksi uutta yleistukea, jolloin se ei muodosta kannustinongelmaa työelämään siirryttäessä. Kts myös ”Perusturva”.

Toisen asteen koulutus

Mahdollisuus toisen asteen koulutukseen on taattava myös harvaan asutuilla seuduilla. Lukiota ja ammattikoulua tulee jatkossakin kehittää erilaisten koulutustehtävien pohjalta. Lukio on säilytettävä yleissivistävänä ja ammattikoulua kehitettävä entistä enemmän opiskelijoiden ammatillista osaamista vahvistavaksi. Ammatillista koulutusta on kohdennettava työvoimatarpeen mukaisesti.

Tuloerot

Korkeat tuloerot hidastavat hyvinvoinnin kasvua yhteiskunnassa. Korkeat tuloerot tuovat yhteiskuntaan epävakautta. Verotuksen avulla on pyrittävä tasaamaan tuloeroja heikompiosaisten hyväksi. Pyrkimys mataliin tuloeroihin ei kuitenkaan saa tarkoittaa ahkeruudesta rankaisemista. Työn ja ahkeruuden pitää olla kannattavaa tilanteessa kuin tilanteessa.

Tuomiot

Seksuaalirikosten, lapsiin kohdistuvien rikosten ja henkirikosten tuomioita on kovennettava. Toistuvista rikoksista pitää saada aiempaa kovempi rangaistus, vaikka tekojen välillä olisi useampikin vuosi. Vakavien rikosten rangaistuksia ei pidä keventää ensikertalaisuuden perusteella. Vankilassaolojaksoja on sisällytettävä myös ehdollisiin tuomioihin. Pienistä rikkeistä annetut sakkotuomiot on voitava muuntaa esimerkiksi vankeusrangaistusta, työtä, päihdehoitoa ja velkaneuvontaa sisältäväksi sakkopalveluksi, mikäli tuomittu ei maksa sakkoja.

Tupakkatuotteet

Tupakoinnin haitat ovat selvät niin yksilön kuin yhteiskunnan kannalta. Tupakasta aiheutuvat sairaudet ovat yleinen kuolemaan johtava syy länsimaissa. Vaikka tupakointi on vähentynyt, tupakointiin liittyvien sairauksien hoitokustannukset olivat vuonna 2020 1,3 miljardia euroa. Nikotiinipussien ja sähkötupakan käyttö on yleistynyt hälyttävästi erityisesti nuorten keskuudessa. Tupakkatuotteiden verotusta pitää edelleen kiristää ja niiden hyväksyttävyyttä vähentää. Nikotiinipusseille tarvitaan matalampi sallittu enimmäismäärä nikotiinia ja niiden markkinointia on rajoitettava edelleen. Koulujen ja vanhempien antama asennekasvatus on keskeisessä asemassa. Tavoitteena on oltava nikotiiniton Suomi.

Turkistarhaus

Turkistarhaus on alueellisesti tärkeä elinkeino ja samalla sen tuotteet merkittäviä vientituotteita Suomelle. Turkiseläinten hyvinvoinnista ja eläintensuojelun periaatteiden toteutumisesta pitää huolehtia hyvin.

Turve

Suomi on maailman soistuneimpia maita. Suot ja turvemaat kattavat Suomen maa-alasta lähes kolmasosan. Turvetta käytetään edelleen paikallisesti tärkeänä kaukolämmön lähteenä, vaikkakin turpeen poltosta aiheutuvat päästöt energiayksikköä kohden ovat suuret. Turpeella on kuitenkin edelleen merkitystä huolto- ja toimitusvarmuuden kannalta, ja turvetuotannon nopea alasajo on heikentänyt Suomen kriisivarautumista. Lisäksi turvetta käytetään kasvualustana ja kuiviketurpeena maataloudessa. Korvaavia tuotteita kasvu- ja kuiviketurpeelle etsitään. Käytöstä poistuneiden turvetuotantoalueiden metsittämistä tai muuta ennallistamista sekä turvetuotannon jo likaamien tai rehevöittämien vesistöjen ennallistamista on edistettävä. Esim. aurinkovoimarakentamista tulisi mahdollisuuksien mukaan ohjata vapautuneille turvetuotantoalueille.

Turvallisuus

Turvallisuuden ylläpitäminen on jokaisen valtion ydintehtävä ja se on edellytys kaikelle muulle yhteiskunnan kehittämiselle. Muuttuneessa geopoliittisessa tilanteessa kannatamme turvallisuusviranomaisten resurssien ja toimintavaltuuksien lisäämistä, turvallisuusuhkiin varautumista ja huoltovarmuuden vahvistamista. Ulkoista turvallisuutta uhkaa erityisesti Venäjän hyökkäyssodan laajeneminen. Muita ulkoisen turvallisuuden uhkia ovat muun muassa hallitsematon maahanmuutto, ulkovaltojen Suomessa harjoittama tiedustelutoiminta ja hybridivaikuttaminen, kauppasodat ja ääri-islamiin perustuva terrorismi. Suomen NATO-jäsenyyden myötä kollektiivisen suojan ennaltaehkäisevä vaikutus on merkittävä. Kansallisen turvallisuuden perusta on kuitenkin kaikkina aikoina uskottava oma puolustus – alueellisen koskemattomuuden turvaaminen on jatkossakin Suomen omalla vastuulla. Tarvitsemme myös kahdenvälistä ja monenkeskistä yhteistyötä, niistä tärkeimpänä Ruotsi ja muut Pohjoismaat. Turvallisuudessa myös EU-yhteistyön tiivistyminen on tärkeää. Ulkoinen ja sisäinen turvallisuus kytkeytyvät toisiinsa. Terrorismin, ihmiskaupan ja järjestäytyneen rikollisuuden torjunnassa tarvitaan yhä syvenevää kansainvälistä yhteistyötä. Arjen turvallisuusuhkia torjutaan ensisijaisesti laadukkaalla sosiaali-, terveys- ja päihdepolitiikalla.

Turvapaikanhakijat

Kts. ”Pakolaiset”

Tuulivoima

Kts. ”Uusiutuva energia”

Työelämän kehittäminen

Työelämän murros on nopea. Teknologian kehittyminen ja digitalisoituminen muuttavat työelämää nopeasti. Erilaiset kriisit sekä väestörakenteen ja ilmastonmuutoksen haasteet vaikuttavat voimakkaasti myös työelämään. Työelämän kuormittavuus on kasvanut, muutokset ovat lisääntyneet ja työn tekemisen tavat muuttuneet. Monipaikkaisuus, etätyö ja epäsäännölliset työajat ovat lisääntyneet. Valtiovallan on yhdessä työmarkkinajärjestöjen kanssa pyrittävä parantamaan työelämän laatua edistämällä työhyvinvointia. Muutoksissa pärjääminen edellyttää entistä osaavampaa työvoimaa. Osaamiseen sekä tuotteiden ja palvelujen kehittämiseen on panostettava aiempaa enemmän. Työn ja perhe-elämän yhteensovittamista on parannettava. Työperäiseen hyväksikäyttöön tulee puuttua tehokkaasti.

Kannustinjärjestelmiä tulee muuttaa entistä vastuullisemmiksi ja oikeudenmukaisemmiksi alkaen valtionyhtiöistä. Niiden tulee ulottua ylimmästä yritysjohdosta kaikkiin työtekijäryhmiin ja muihinkin kuin yrityksiin. Työelämässä ja erityisesti rekrytoinnissa tapahtuvaa syrjintää on torjuttava määrätietoisesti. Osatyökykyisten työllistämiseen on panostettava ja eläkeläisten työntekoa kannustettava verotuksellisin ratkaisuin. Johtamisen ongelmiin on puututtava ja etsittävä ratkaisuja yhteistyön ja luottamuksen rakentamiseksi.

Työhyvinvointi

Työhyvinvointi on tärkein edellytys työurien pidentämiselle. Työhyvinvointia pyritään edistämään työajan joustoilla, työjärjestelyillä, tehtäviin liittyvillä resursoinneilla sekä työterveyshuollon ja työsuojelun toimilla. Uupumuksesta ja työpahoinvoinnista johtuvien sairauspoissaolojen vähentämiseen tulee panostaa. Myös yrittäjien työhyvinvointia ja jaksamista tulee tukea, Maatalousyrittäjien lomituspalvelujen riittävyys tulee turvata. Työterveyshuoltoa tulee kehittää kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin suuntaan. Vain neljännes työikäisistä liikkuu terveytensä kannalta riittävästi. Liikkumattomuus on uhka työssä jaksamisella ja työhyvinvoinnille. KD kannattaa liikunnan lisäämistä työpäiviin työhyvinvoinnin parantamiseksi. Liikuntaseteliä tulee kehittää ja laajentaa edelleen liikkumiseen kannustavaan suuntaan.

Työllisyys

Työllisyysalueet vastaavat työvoimapalveluiden järjestämisestä vuoden 2025 alusta alkaen. Työllisyysalueita on yhteensä 45. Osa työllisyysalueista hoitaa vain yhden, osa useamman kunnan työllisyyspalvelut. Työllisyyspalvelujen uudistamisen tavoitteena on uuden palvelurakenteen avulla edistää työntekijöiden nopeaa työllistymistä ja lisätä työ- ja elinkeinopalvelujen tuottavuutta, saatavuutta, vaikuttavuutta ja monipuolisuutta. Uudistuksessa tulee seurata palvelujen yhdenvertaista saatavuutta ja eri työllisyysalueiden tavoitteiden saavuttamista.

Työttömyysturva

Haluamme että palkansaajien, työnantajien ja yhteiskunnan rahoittama työttömyysturva kohtelee ihmisiä nykyistä tasa-arvoisemmin. Nykyisessä järjestelmässä vakuutuksen kustannukset rahoitetaan pakollisina maksuina, mutta sen eduista pääsevät nauttimaan vain kassoihin kuuluvat palkansaajat. Nykyjärjestelmä suosii vakituisissa työsuhteissa olevia ja hyvätuloisia kassojen

jäseniä. Sen sijaan epäsäännöllisissä työsuhteissa olevien ja pienyrittäjien turva jää olennaisesti heikommaksi. Yhdenvertaisuus ei toteudu. Universaali ansiosidonnaisen malli tulee toteuttaa.

Työpajatoiminta

Työpajatoiminta on monelle nuorelle vaihtoehtoinen väylä päästä työelämään kiinni mielekkäällä tavalla. Työpajatoiminnan edellytyksistä on huolehdittava ja resurssit turvattava.

Työurien pidentäminen

Liian moni työikäinen, erityisesti nuori, on työvoiman ulkopuolella. Nuorten, osatyökykyisten ja maahanmuuttajien työllistämiselle on kehitettävä sekä työnantajalle että työntekijälle soveltuvia malleja. On kehitettävä malleja, joilla myös yli 50-vuotiaiden palkkaaminen on kannattavaa sekä työntekijöille että työnantajille. Hyväkuntoiset ja työhalukkaat eläkeläiset ovat merkittävä työvoimareservi tulevina vuosina. Heille pitää kehittää kannustavia työnteon malleja. Työssä jaksamisesta on huolehdittava nykyistä paremmin, jotta voimme vähentää ennenaikaista eläköitymistä. Perheellisten opiskelijoiden aseman parantamisella on myönteisiä vaikutuksia myös työuriin. Emme pidennä työuria patistamalla pienten lasten vanhempia hoitovapailta töihin. Lapsiperheiden vanhempien työllisyysaste on jo ihanteellinen 75%, kun lapsettomilla se on 71%. Perheen kannustava vaikutus työuriin on tunnustettava.

U

Ulkopolitiikka

Ulkopoliittisen toiminnan perustana on Suomen itsenäisyyden ja alueellisen koskemattomuuden varmistaminen sekä suomalaisten turvallisuus ja hyvinvointi. Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikka perustuu arvopohjaiseen realismiin. Suomi toimii aktiivisesti kahdenvälisen ja monenvälisen diplomatian kautta. Euroopan unioni on Suomen tärkein poliittinen ja taloudellinen viitekehys ja arvoyhteisö. Venäjän hyökkäys Ukrainaan on vaikuttanut perustavanlaatuisesti Suomen ja Venäjän kahdenvälisiin suhteisiin, jotka rajoittuvat tällä hetkellä vain välttämättömimpään.

Suomi tukee YK:n peruskirjaan perustuvaa monenkeskistä, sääntöpohjaista kansainvälistä järjestelmää ja on aloitteellinen kansainvälisten kriisien ja konfliktien ratkaisemisessa ja pyrkii toimimaan niiden sovittelijana. Kansainväliseen vastuuseen kuuluu toimia ulkopolitiikassa niin, että ihmisarvoa ja ihmisoikeuksia edistetään kaikissa maissa.

Energia- ja kauppapolitiikka ovat myös ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa. On huolehdittava eri sektoreilla Suomen strategisesta autonomiasta niin, ettei huoltovarmuutta tai käytettävissä olevia vaihtoehtoja vaarantavaa riippuvuussuhdetta synny.

Uskonnolliset yhdyskunnat

Rekisteröidyt uskonnolliset yhdyskunnat ovat yksityisoikeudellisia yhteisöjä, joiden rekisteröinnistä säädetään uskonnonvapauslaissa. Suurimpia rekisteröityjä yhdyskuntia Suomessa ovat Jehovan todistajat, Vapaakirkko, Katolinen kirkko ja Helluntaikirkko.

Oikeutta tunnustaa ja harjoittaa uskontoa ei ole sidottu uskonnonvapauslain mukaisesti rekisteröityyn yhdyskuntaan. Uskonnolliseksi yhdyskunnaksi rekisteröinti vaikuttaa kuitenkin moniin yhteisöllisiin oikeuksiin. Näitä on esimerkiksi jäsenten oikeus saada uskonnonopetusta ja mahdollisuus saada avustusta yhdyskunnan toimintaan.

Rekisteröityneiden uskonnollisten yhdyskuntien saamaa valtionavustusta maksetaan tukemaan niiden hoitamaa yhteiskunnallista tehtävää. Suomessa on tasa-arvon ja uskonnonvapauden takaamiseksi sekä moniarvoisuuden mahdollistamiseksi pidetty tärkeänä, että valtio tukee taloudellisesti uskonnollisia yhdyskuntia.

Uskonnonopetus

Uskonnonopetuksen tuntimäärät ja oikeus oman uskonnon opetukseen on säilytettävä. Yhteiskunnan etu on integroida oman uskonnon opetuksen kautta eri uskonnolliset ja kulttuuriset näkökulmat osaksi julkista kasvatusjärjestelmää. Oman uskonnon opettaminen kouluissa voi osaltaan auttaa oman identiteetin löytymistä sekä ehkäistä syrjäytymistä ja jopa radikalisoitumista. Oman uskonnollisen taustan tunteminen on myös pohja muiden uskontojen ymmärtämiseen ja uskontojen väliseen dialogiin. Uskonnonopettajilta on vaadittava pätevyyttä myös vähemmistöuskonnoissa.

Uskonnonvapaus

Uskonnonvapaus on sekä kansainvälisillä sopimuksilla suojattu ihmisoikeus, että perustuslain takaama perusoikeus, joka kuuluu jokaiselle. Uskonnonvapaus kuuluu kiinteästi länsimaisen sivistysvaltion yhteiskuntajärjestelmään. Perustuslaissa ilmaistu uskonnonvapaus takaa ensisijaisesti oikeuden harjoittaa uskoaan ja myös levittää sitä, mutta myös vapauden olla uskomatta, harjoittamatta uskontoa ja erota uskonnollisesta yhdyskunnasta. Se siis merkitsee myös oikeutta vaihtaa uskontoa. Uskonnonvapaus on lakimme mukaan taattava jokaiselle Suomessa oleskelevalle, myös turvapaikanhakijalle. Uskonnonharjoittamisen edellytyksiä ja uskontokuntien itsemääräämisoikeutta ei saa rajoittaa. Jokaisen vakaumusta pitää kunnioittaa.

Uusiutuva energia

Suomi ja koko maailma tarvitsee valtavat määrät uutta fossiilivapaata energiantuotantoa, mikäli irtikytkentä fossiilienergiasta halutaan saavuttaa vaarantamatta kansalaisten elämänlaatua ja heikentämättä esimerkiksi Suomelle tärkeän vientiteollisuuden edellytyksiä. Bioenergia on edelleen EU:n uusiutuvan energian lähteistä suurin ja sen kotimaisuusaste on huomattava. Tuuli- ja aurinkovoima kasvavat nopeasti. Uusiutuva energia tukee myös Suomen ja EU:n energiaomavaraisuustavoitetta. Mikään energiantuotantomuoto ei kuitenkaan ole vailla ongelmia. Esimerkiksi tuulivoima tarvitsee hyvin paljon kaivannaismateriaalia tuotettua energiayksikköä kohden ja uudet voimalat ja sähkönsiirtoverkot vievät paljon maa-alaa. Valitettavan pieni osuus uudesta rakennettavasta uusiutuvasta energiantuotannosta on kotimaisessa omistuksessa. Uusiutuvan energian paikalliseen hyväksyttävyyteen sekä ympäristö- ja melu, ynnä muihin haittoihin on kiinnitettävä

parempaa huomiota lupaprosessissa. Fossiilienergian korvaamiseen tarvitaan useita erilaisia kestäviä energiaratkaisuja, jotta energian toimitusvarmuus ei vaarannu.

V

Vaalilainsäädäntö

Vaalilainsäädäntömme epäkohtia ovat pienet vaalipiirit eduskuntavaaleissa, D'Hondtin suhteellinen vaalitapa ja tasauspaikkojen puute. Edellinen vaalipiiriuudistus paransi Itä-Suomen suhteellisuutta, mutta jätti edelleen pienet Satakunnan ja Lapin vaalipiirit ennalleen. Vaalialuelainsäädäntö mahdollistaisi näiden vaalipiirien laskennallisen yhdistämisen. Toisena vaihtoehtona ehdotamme D'Hondtin suhteellisesta vaalitavasta luopumista ja siirtymistä esimerkiksi Sainte-Laguën menetelmän käyttöönottoon. Laskentatavan tulee johtaa puolueen kannatuksen ja paikkamäärän todelliseen vastaavuuteen. D'Hondtin suhteellisella vaalitavalla on taipumus suosia suuria puolueita pienten kustannuksella. Tasauspaikat parantaisivat suhteellisuutta edelleen. Vaalipäiviä voidaan myös yhdistää.

Valtionyhtiöt

Valtion ydintehtävä ei ole omistaa yrityksiä, mutta strategisesti merkittävissä yhtiöissä valtion omistus on perusteltua. Strategisesti merkittävillä toimialoilla valtio voi toimia vakaana omistajana, suojata kotimaista omistusta ja turvata huoltovarmuuden. Valtion tulee säännöllisesti arvioida, onko valtionomistus tietyssä yhtiössä perusteltu vai toimiiko se pikemminkin yhtiön kasvun jarruna.

Vammaiset

Vammaisten ja osatyökykyisten työllistymistä on edistettävä. Moni korkeastikin koulutettu vammainen jää ilman työtä ja joutuu tahtomattaan työkyvyttömyyseläkkeelle. Työpaikkojen valmiutta helpottaa vamman kanssa elävän sopeutumista työyhteisöön pitää kehittää aktiivisesti, ja työhönvalmentajien palvelujen saatavuus tulee varmistaa. Myös erilaisia työllistymispolkuja sekä sosiaaliturvan ja ansiotulojen yhteensovittamista on kehitettävä.

Vanhemmuuden kustannukset

Vanhemmuuden kustannukset eli raskaudesta aiheutuvista poissaoloista, vanhempainvapaista sekä sairaan lapsen hoidosta aiheutuvat palkkamenot jakautuvat epätasaisesti. Nämä kustannukset on jaettava kaikkien työnantajien kesken, tai katettava täysimääräisesti verovaroista. Tämä antaisi nuorille naisille nykyistä paremmat työllistymismahdollisuudet työmarkkinoilla ja lisäisi yhteiskuntamme lapsimyönteisyyttä.

Vanhemmuus

Kristillisdemokraatit haluaa rakentaa lapsi- ja perhemyönteistä yhteiskuntaa. Vanhemmuus on yhteiskunnan tärkeimpiä tehtäviä, jonka tulee näkyä myös päätöksenteossa. Tarvitsemme lisää lapsia tähän yhteiskuntaan ja tarvitsemme hyvää vanhemmuutta, jotta kasvava sukupolvi olisi mahdollisimman hyvinvoiva. Jokaisella lapsella tulee lähtökohtaisesti olla oikeus isän ja äidin aikaan ja huomioon.

Vanhempainpäiväraha ja -vapaat

Vanhempainpäivärahakausia ja -vapaita on kehitettävä joustavammiksi ja vauvan hyvinvointia enemmän tukeviksi. Äitiysvapaassa on säilytettävä loppuraskauteen ja synnytyksestä toipumiseen tarkoitettu suoja-aika. Isyysvapaata on voitava pitää nykyistä joustavammin useammassa osassa ja myös ennen lapsen syntymää. Esitämme vanhempainvapaamallia, jossa perhe saa mahdollisimman vapaasti jakaa vanhempainvapaan osuudet perheen omista tarpeista lähtien. Työelämän tasa-arvoa on ajettava korvaamalla työnantajalle vanhempainvapaista ja -päivärahasta koituvia kustannuksia nykyistä enemmän.

Vanhustenhoito

Vanhustenhoito on maassamme saatava sellaiselle tasolle, ettei vanhenemista tarvitse pelätä. Laitos- ja kotihoidossa olevien vanhusten hoidossa havaitut puutteet on korjattava välittömästi, sillä kyse on ihmisarvosta ja perusoikeuksista. Ympärivuorokautisessa hoivassa asuvat enää vain ne vanhukset, joiden toimintakyky on merkittävästi alentunut ja hoidon tarve on suuri. Vanhustenhoivassa on toteuduttava neljän takuun malli: hygieniatakuu, ruokailutakuu, ulkoilutakuu ja yhteisötakuu. Hoitajien vähäinen määrä lisää paitsi vanhusten epäinhimillistä kohtelua myös heikentää hoitajien työssä jaksamista ja hoitotyön houkuttelevuutta. Kotona asuvien ikääntyneiden toimintakyvyn ylläpitoon ja palveluihin tarvitaan myös lisäpanostusta. Vanhusväestöä kohtaan tarvitaan välittävämpää asenneilmapiiriä. Vanhusten oma ääni on huomioitava palveluja kehitettäessä. Jokaisella on oikeus arvokkaaseen vanhuuteen.

Vapaa sivistystyö

Vapaa sivistystyö ja sen oppilaitokset ovat vuosikymmenten ajan kuuluneet suomalaiseen koulutusperintöön. Vapaa sivistystyö täydentää ja laajentaa muuta koulutusjärjestelmää. Vapaan sivistystyön oppilaitoksiin kuuluvat kansalais- ja työväenopistot, kansanopistot, kesäyliopistot, urheiluopistot ja opintokeskukset. Kaikilla suomalaisilla pitää olla mahdollisuus osallistua vapaan sivistystyön koulutukseen omalla alueellaan. Aatteellisten opistojen toimintaedellytykset tulee turvata.

Vapaus ja vastuu

Kristillisdemokratia korostaa sitä, että ihmisen vapaus ja vastuu nivoutuvat erottamattomasti yhteen. Ihmisen tulee olla vapaa ulkoapäin tulevasta pakkovallasta, mutta hänellä on myös positiivinen oikeus yhteiskunnan tarjoamiin palveluihin, hyvinvointiin ja poliittiseen osallistumiseen. Vapauden tuoman vallan käyttämiseen liittyy vastuu. Ihmisen tulee toimissaan kunnioittaa lähimmäistään, edistää yhteistä hyvää sekä pyrkiä auttamaan yhteiskunnan heikompiosaisia.

Varhaiskasvatus

Kts. Lasten päivähoito ja varhaiskasvatus.

Venäjä

Venäjän kanssa ei voida palata normaaleihin suhteisiin niin pitkään, kun Vladimir Putin ja hänen hallintonsa on vallassa. Vladimir Putinin hallinto on syyllistynyt vakaviin sotarikoksiin ja rikoksiin ihmisyyttä vastaan Ukrainassa. Heidät on saatettava vastuuseen kansainväliseen sotarikostuomioistuimeen eikä tähän hallintoon voida solmia normaaleja suhteita. Kuitenkin on huomioitava, että Suomi hoitaa tälläkin hetkellä monia käytännön asioita ja mm. perhesuhteisiin ja opiskelijoihin liittyviä asioita.

Veroparatiisit

Suomen pitää toimia johdonmukaisesti veroparatiisien käyttöä vastaan. Tarvitaan kattavia kansainvälisiä sopimuksia ja pääomasiirtojen valvontaa, jotta voidaan hillitä nykyistä kehitystä. Kansainvälisellä sopimuksella yhteisöverokantojen minimitasosta on pyritty suitsimaan myös epätervettä verokilpailua, veronkiertoa ja veroparatiisien käyttöä.

Verotus

Verotuksen tarkoituksena on rahoittaa julkiset palvelut. Verotuksella ja sen mahdollistavilla tulonsiirroilla tulee myös tasata tuloeroja. Verotuksen pitää olla kilpailukykyisellä tasolla verrokkimaihin nähden. Verotusta uudistaessa pitää huomioida vaikutukset työnteon ja yrittäjyyden kannustavuuteen. Työnteon tulee aina olla kannattavaa, sillä työnteolla rakennetaan yhteiskuntaa ja mahdollistetaan hyvinvointipalvelut. Yrittäjyyteen ryhtymistä ja yritystoiminnan laajentamista tulee tukea kannustavalla yritysverotuksella.

Vientiteollisuuden kilpailukyky

Viennin piristämiseksi tarvitaan rohkeita uudistuksia ja uusia vientituotteita. PK-yritysten vientimahdollisuuksia pitää edistää. Suomen on varmistettava eri alojen osaamisen laadun ja opiskelijamäärien riittävyys sekä panostettava tutkimukseen ja innovaatioihin. Valtion viennin edistämisorganisaatioiden työn on lähdettävä yritysten tarpeista ja tuettava niitä.

Viittomakielisten asema

Vamman vuoksi annettavien tulkkipalvelujen riittävyyttä ja saatavuutta on seurattava ja tarvittaessa resurssia on nostettava, jotta palvelunkäyttäjien yksilölliset tarpeet tulevat huomioiduiksi. Viittomakielisten oikeuksista oppivelvollisuuden jälkeiseen koulutukseen ja työelämään pääsemiseksi on huolehdittava, samoin vapaa-ajalla tapahtuvan tulkkauspalvelun on oltava riittävää.

Y

Ydinvoima

Kristillisdemokraatit pitävät energiaomavaraisuutta tärkeänä kansallisena tavoitteena, joka varmistaa mahdollisuudet vaikuttaa energian saatavuuteen ja hintaan. Ydinvoima on tärkeä päästötön perusvoiman lähde. Pienimoduulisia ydinvoimaloita tulee kehittää erityisesti lämmitysratkaisuja varten. Ydinvoima ei kuitenkaan ole ristiriidaton eikä kotimainen vaihtoehto. Samoin ulkomainen ydinteknologia ja -polttoaine tekevät Suomesta riippuvaisemman kansainvälisestä politiikasta.

Yhdistyneet Kansakunnat

YK on Suomelle tärkeä foorumi kansainvälisessä monenkeskisessä sääntöperusteisessa yhteistyössä. Suomi osallistuu jatkossakin YK:n valtuuttamiin kriisinhallintaoperaatioihin. Suomella on annettavaa etenkin siviilikriisinhallintaan pohjautuvissa YK- operaatioissa. Suomen pitää aktiivisesti pyrkiä saamaan suomalaisia avainvirkoihin, mikä lisäisi entisestään vaikutusvaltaamme järjestössä.

Yhteisvastuu

Jokaisella on vastuu lähimmäisestään. Välittämistä ei voi ulkoistaa yhteiskunnalle. Tarvitaan uutta välittämisen kulttuuria, jossa jokainen kokee vastuuta lähipiiristään. Tilaa yhteisöllisyydelle, kansalaistoiminnalle ja lähimmäisyydelle luodaan perheiden, kansalaisjärjestöjen, harrastekerhojen, asukasyhteisöjen, seurakuntien ja kuntien välisellä kumppanuudella.

Yksinelävät

Yksinelävät on otettava huomioon omana yhteiskunnallisena ryhmänään, vaikka he ovatkin hyvin heterogeeninen ryhmä eri ikäisiä ja eri taustoista tulevia ihmisiä. Palveluja pitää kehittää vastaamaan myös yhden hengen talouksien tarpeita. Monet yhteiskunnalliset palvelut on rakennettu perheitä ajatellen ja yksinelävät saattavat kokea, että he ovat vähempiarvoisia kuin muut väestöryhmät. Asumisen kustannukset ovat yksinasuvilla korkeampia kuin useamman hengen talouksissa. Asuntokunnan keskikoko on laskenut merkittävästi: yhden hengen talouksien määrä on 50 vuodessa yli viisinkertaistunut, kun taas suurempien, yli neljän hengen kotitalouksien määrä on pudonnut. Sama trendi on yleinen kaikissa Euroopan suurkaupungeissa.

Yksinhuoltajat

Yksinhuoltaja tarvitsee monipuolisen tukiverkoston. Yhteishuollossa ja uusperheessä on aina huolehdittava lasten yhteydestä myös erossa asuvaan vanhempaan.

Yksityinen perusopetus

Yksityisillä perusopetusta tarjoavilla kouluilla on merkitys perheiden valinnanvapauden takaajana ja koulutustarjonnan monipuolistajana. Kannatamme vanhempien oikeutta valita lapselleen perheen elämänkatsomuksen ja pedagogisen näkemyksen mukainen koulu. Rekisteröityjen yhdistysten ja säätiöiden ylläpitämät koulut ja päiväkodit täydentävät tärkeällä tavalla julkista esi- ja perusopetusta sekä varhaiskasvatusta. Niitä on kohdeltava tasapuolisesti muiden koulujen ja päiväkotien kanssa. Opetuslupa tulee pääsääntöisesti myöntää, mikäli perusopetukselle asetetut edellytykset täyttyvät. Mikäli lupahakemuksessa havaitaan puutteita, hakijalle tulee antaa mahdollisuus korjata hakemusta. Esitämme, että uudelle koululle luodaan viideksi vuodeksi "käynnistyvän koulun status", jolloin toiminnan laatua arvioidaan tarkemmin ja rahoitus tarkistettaisiin vuosittaisen oppilasmäärän mukaan. Määräaikaisista opetusluvista luovuttaisiin. Opetuksen järjestäjien keskinäistä yhdenvertaisuutta on parannettava siten, että mahdollisuus arvonlisäveron vähennyksiin koulujen rakennus- ja korjausinvestoinneista annetaan myös muille kuin kunnille.

Yleisradio

Yleisradion julkisen palvelun velvoitteesta tulee huolehtia ja samoin mm. alueellisesta kattavuudesta ja kielellisistä oikeuksista. Yleisradion on edistettävä moniäänistä yhteiskunnallista keskustelua. Yleisradion rahoitusta tulee tarkastella ja Yle-veron alentaminen ja alimpien tuloluokkien maksuvapautus tulee olla yksi työkalu kokonaisverotuksen keventämisessä.

Yliopistot

Suomalaista yliopistokenttää pitää kehittää vastaamaan tulevaisuuden työelämän tarpeita. On panostettava paikalliseen erityisosaamiseen ja luotava tietyille erityisaloille erikoistuneita huippuyksiköitä eri puolella maata. Myös tieteellisen perustutkimuksen taso pitää säilyttää. Korkeakoulutuksessa ei saa jäädä jälkeen kansainvälisessä vertailussa. Yliopistoverkkoa ei saa karsia.

Ympäristö

Kaikessa toiminnassa on huolehdittava ympäristön tilan parantamisesta. Sitoudumme ympäristön suojeluun ja luonnon monimuotoisuuden säilyttämiseen tuleville sukupolville. Tarvitaan toimia saastuneen ympäristön kuten Itämeren kuntoon saattamiseen. Tämä vaatii määrätietoista työtä ja kansainvälistä yhteistyötä välittömästi ja pitkällä aikavälillä.

Yrittäjyys

Yrittäjyyden esteitä pitää raivata ja yrittäjän mahdollisuuksia palkata lisätyövoimaa helpottaa. Pienet ja keskisuuret yritykset ovat tärkeitä työllistäjiä ja niiden edellytysten turvaaminen on erityisen tärkeää. Suomen menestymisen kannalta on olennaista, että saamme suomalaisia pk- yrityksiä syntymään, kasvamaan ja kansainvälistymään. Mikroyritysten työllistämisedellytyksiä on parannettava esim. ensimmäisen työntekijän sivukuluja alentamalla.

Yritystuet

Yritystukiviidakkoa ja byrokratiaa on karsittava. Yritystuet on suunnattava pääosin kasvuyrityksiin pk-sektorilla, ja aloille, joissa valtion siemenrahoitus ja/tai takaus on välttämätöntä mm. riskien hallinnan tai huoltovarmuuden varmistamisen suhteen. Kansainvälinen yritystukikilpailu vääristää markkinoita ja on haitallista vapaakaupalle. Suomen kaltaiset pienet kansantaloudet eivät

pysty merkittäviin valtiontukiin ja niiden yritykset kärsivät tilanteesta.

Yritysverotus

Yritysverotuksen on kannustettava investointeihin ja työpaikkojen luomiseen. Yritysverotuksen tasolla voidaan vaikuttaa siihen, että työpaikat säilyvät Suomessa ja siihen, että Suomeen kannattaa investoida. Yhteisöverotus tulee säilyttää kilpailukykyisellä tasolla, verrokkimaihin nähden, sillä se kannustaa yrityksiä pysymään Suomessa ja kotouttamaan voitot täällä ja mahdollistaa myös uusien yritysten investointeja ja asettautumista Suomeen. Kansainvälisesti on sovittu yritysten 15 %:n minimiverokannasta, jolla pyritään ehkäisemään epätervettä verokilpailua ja varmistamaan verojen maksua.

Yhdenvertaisuus

Jokainen ihminen on yhtä arvokas, ja siksi tasa-arvoinen muiden kanssa. Pohjoismainen hyvinvointiyhteiskunta perustuu kansalaisten tasa-arvolle, ja jokaisen mahdollisuudelle päästä koulutukseen, saada työtä ja erilaisia palveluja. Ketään ei jätetä heitteille ja tuloeroja pyritään tasaamaan. Suomen perustuslaissa yhdenvertaisuuden periaate viittaa sekä syrjinnän kieltoon, että ihmisten yhdenvertaisuuteen lain edessä. Yhdenvertaisuuslaki, rikoslaki, tasa-arvolaki ja työlainsäädäntö tarkentavat syrjinnän kieltoa eri elämänaluilla.

Ä

Äitiys

Äitiyden tukeminen on hyvän lapsuuden tukemista. Jokaisella lapsella on oikeus välittämisen kokemiseen ja äidin antamaan aikaan. Äitiyden tukeminen on yhteiskunnalta investointi, joka tuottaa varmasti. Tasa-arvotyötä on tehtävä äidin arvokasta työtä kunnioittaen ja äitiyteen kannustaen.

Sisältö:

Adoptio ... 2
Alkoholi ... 2
Alustatalous ... 2
Ansiotuloverotus ... 3
Asevelvollisuus ... 3
Avioliitto ... 3
Avoimuus päätöksenteossa ... 3
Biodiversiteetti ... 4
Byrokratia ... 4
Demokratia ... 4
Elinkeinopolitiikka ... 5
Elämän suojelu ... 5
Energia ... 5
Esteettömyys ... 6
Eutanasia ... 6
Euro ... 6
Euroopan Unioni ... 6
Geeniteknologia ... 7
Genomitekniikka ... 7
Haja-asutusalueet ... 7
Harmaa talous ... 7
Huoltosuhde ... 8
Huoltovarmuus ... 8
Huumausaineet ... 8
Hyvinvointialueet ... 8
Ihmisarvo ... 9
Ihmiskauppa ... 9
Ilmastonmuutos ... 9
Isyys ... 10
Isänmaallisuus ... 10
Itämeri ... 10
Joukkoliikenne ... 11
Juhlapyhät ... 11
Julkinen talous ... 11
Julkiset palvelut ... 11
Järjestäytynyt rikollisuus ... 12
Jätteenkäsittely ... 12
Kaavoitus ... 12
Kaivostoiminta ... 12
Kaksikielisyys ... 13
Kansanopistot ... 13
Kauppojen aukioloajat ... 13
Kehitysyhteistyö ... 13
Kestävyysvaje ... 13
Kiertotalous ... 14
Kiinteistövero ... 14
Kirjallisuus ... 14
Kirkot ja uskonnolliset yhteisöt ... 14
Kotihoidontuki ... 14
Kotitalousvähennys ... 15
Koulutus ... 15
Kouluväkivalta ... 15
Kriisinhallinta ... 15
Kristillinen ihmiskuva ... 16
Kristillinen perintö ... 16
Kulttuuri ... 16
Kuluttajansuoja ... 16
Kuluttaminen ... 16
Kyberturvallisuus ... 17
Köyhyys ... 17
Lapsettomuus ... 17
Lapsiperheköyhyys ... 17
Lapsilisät ... 18
Lapsiperheet ja kodit ... 18
Lastensuojelu ... 18
Liikenne ... 18
Liikunta ... 18
Lobbaus ... 19
Lukiokoulutus ... 19
Luonto ... 19
Lähi-idän konflikti ... 19
Lähiyhteisöt ... 19
Maahanmuutto ... 20
Maanpuolustus ... 20
Maatalous ... 20
Maksuvaikeudet ... 21
Merenkulku ... 21
Meripolitiikka ... 21
Metropolipolitiikka ... 21
Metsä ... 21
Mielenterveyspalvelut ... 21
Monikulttuurisuus ... 22
NATO ... 22
Neuvola ... 22
Nuorisotakuu ... 22
Nuorisotyöttömyys ... 22
Omaishoito ... 23
Omistajuus ... 23
Opetus ... 23
Opinto-ohjaus ... 23
Opintotuki ... 23
Opiskeluhuolto ... 24
Oppisopimuskoulutus ... 24
Pakolaiset ... 24
Palvelumaksut ... 24
Perhehoito ... 25
Perheverotus ... 25
Perheväkivalta ... 25

Perusarvot ... 25
Perustulo ... 26
Perusturva – Kannustava perusturva ... 26
Pohjoismainen yhteistyö ... 26
Poliisi ... 26
Polttoaineverotus ... 26
Pormestarimalli ... 27
Presidentin asema ... 27
Puolustusvoimat ... 27
Päihdehoito ... 27
Päivähoito ja varhaiskasvatus ... 27
Pätkätyöt ... 28
Päästökauppa ... 28
Rahankeräyslaki ... 28
Rahapelijärjestelmä ... 28
Rajavalvonta ... 29
Rasismi ... 29
Rauhanturvaaminen ... 29
Raideliikenne ... 30
Rikollisuus ... 30
Ruokaketjut ja elintarviketurvallisuus ... 30
Ryhmäkoot ... 30
Saame ... 30
Saattohoito ... 31
Schengen ... 31
Sisäinen turvallisuus ... 31
Sisäilmaongelmat ... 31
Siviilipalvelus ... 31
Solidaarisuus ... 31
Sosiaalinen markkinatalous ... 32
Sosiaaliturva ... 32
Sosiaali- ja terveyspolitiikka ... 32
Sotiemme veteraanit ... 32
Subsidiariteettiperiaate
– läheisyysperiaate ... 32
Suurpedot ... 33
Suvivirsi ... 33
Syntyvyys ... 33
Syrjäytyminen ... 33
Talkootyö ... 34
Talouskasvu ... 34
Tasa-arvo ... 34
Tekijänoikeudet ... 34
Teollisuus ... 34
Tiet ... 35
Totuudellisuus ... 35
Toimeentulotuki ... 35
Toisen asteen koulutus ... 35
Tuloerot ... 35
Tuomiot ... 35
Tupakkatuotteet ... 36
Turkistarhaus ... 36
Turve ... 36
Turvallisuus ... 36
Turvapaikanhakijat ... 36
Tuulivoima ... 37
Työelämän kehittäminen ... 37
Työhyvinvointi ... 37
Työllisyys ... 37
Työllisyysalueet ... 37
Työttömyysturva ... 37
Työpajatoiminta ... 38
Työurien pidentäminen ... 38
Ulkopolitiikka ... 38
Uskonnolliset yhdyskunnat ... 39
Uskonnonopetus ... 39
Uskonnonvapaus ... 39
Uusiutuva energia ... 39
Vaalilainsäädäntö ... 40
Valtionyhtiöt ... 40
Vammaiset ... 40
Vanhemmuuden kustannukset ... 40
Vanhemmuus ... 41
Vanhempainpäiväraha ja -vapaat ... 41
Vanhustenhoito ... 41
Vapaa sivistystyö ... 41
Vapaus ja vastuu ... 41
Varhaiskasvatus ... 42
Venäjä ... 42
Veroparatiisit ... 42
Verotus ... 42
Vientiteollisuuden kilpailukyky ... 42
Viittomakielisten asema ... 42
Ydinvoima ... 43
Yhdistyneet Kansakunnat ... 43
Yhteisvastuu ... 43
Yksinelävät ... 43
Yksinhuoltajat ... 43
Yksityinen perusopetus ... 44
Yleisradio ... 44
Yliopistot ... 44
Ympäristö ... 44
Yrittäjyys ... 44
Yritystuet ... 44
Yritysverotus ... 45
Yhdenvertaisuus ... 45
Äitiys ... 45

Kristillisdemokraatit
Kristdemokraterna